

Klimaatdag

Samen voor fossielvrij

2 mei 2024 | Heusden-Zolder

vvsg

**heusden
zolder**

Vlaanderen
is energie en klimaat

sessie 3 – C18

Hoe pak je een residentiële renovatiestrategie aan in je gemeente?

Jan Custers | Planrr.

Michèle Jacobs | Buur/Sweco

MEET UP 4

+

Planrr.

VVSG

heusden
zolder

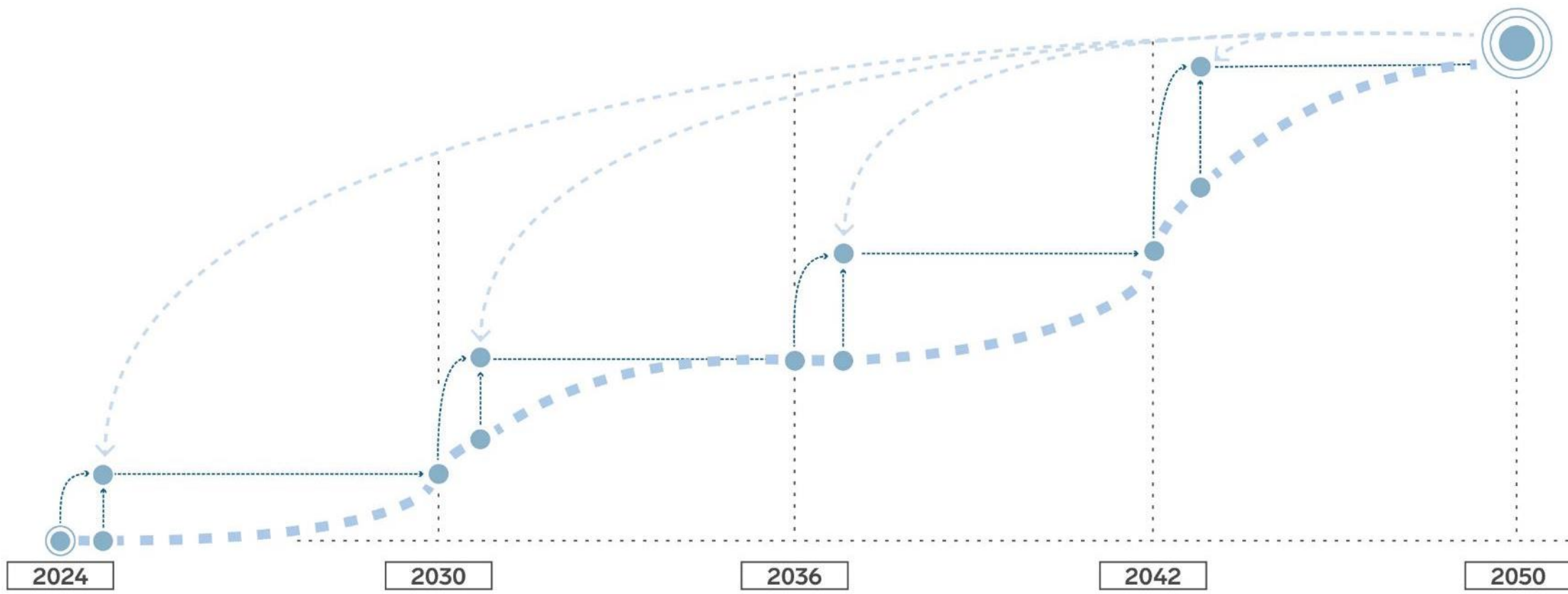

MEET UP 4

In opdracht van het Vlaams Energie en Klimaatagentschap en het Kenniscentrum Vlaamse Steden ikv BE REEL:

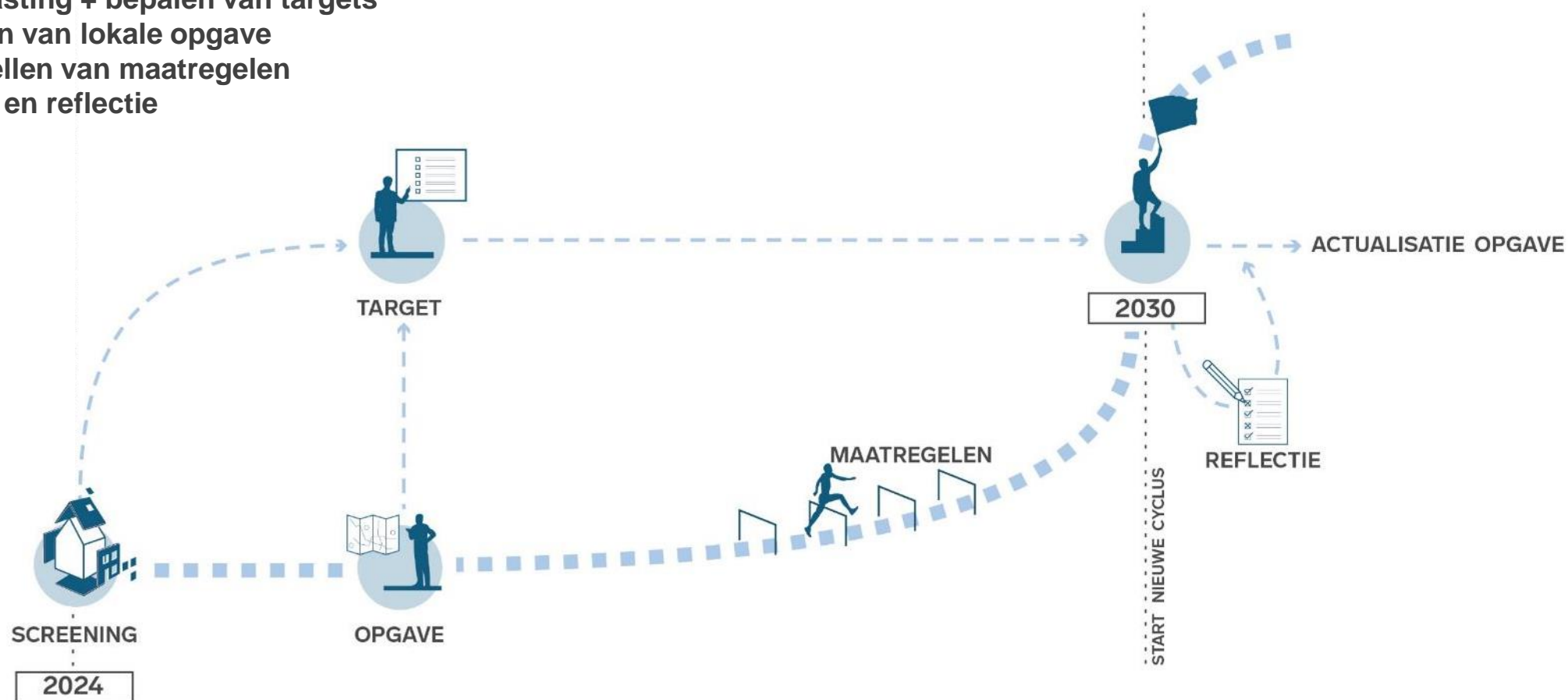
- Ontwikkeling stappenplan lange termijn renovatiestrategie voor lokale besturen
 - Actualisering van versie 1: backcasting + update tools
- Masterclasses voor lokale besturen
- Eindrapport/publicatie

LLRS (Lokale Langetermijn Renovatie Strategie)

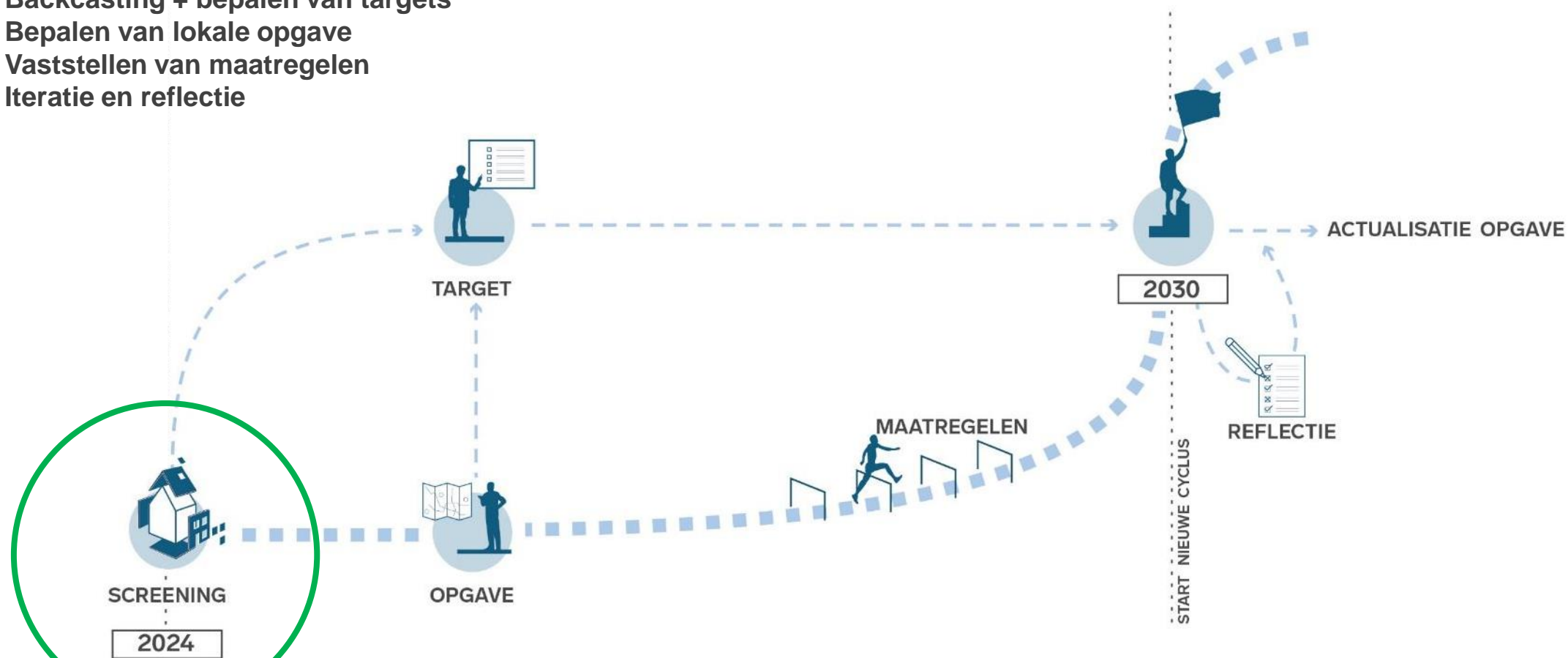
LLRS (Lokale Langetermijn Renovatie Strategie)

- 1 Huidige toestand en wensbeeld
- 2 Backcasting + bepalen van targets
- 3 Bepalen van lokale opgave
- 4 Vaststellen van maatregelen
- 5 Iteratie en reflectie

LLRS (Lokale Langetermijn Renovatie Strategie)

- 1 Huidige toestand en wensbeeld
- 2 Backcasting + bepalen van targets
- 3 Bepalen van lokale opgave
- 4 Vaststellen van maatregelen
- 5 Iteratie en reflectie

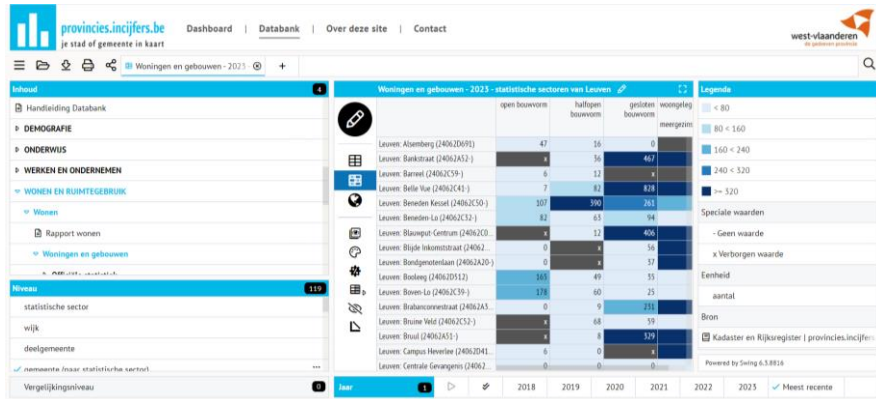
Data-onderzoek huidige situatie

- **woningtype:** appartement, gesloten bebouwing, (half)open bebouwing
- **bouwjaar:** voor 1945, 1945-1990, na 1990
- **bewonerstype:** huurders, eigenaars-bewoners
- **erfgoed:** geklasseerd, geïnventariseerd

- **energieprestatie (EPC-label):** labelverdeling A-B-C-D-E-F
- **effectief energieverbruik:** effectief jaarlijks energieverbruik per m²
- **warmtevraagdichtheid:** effectief energieverbruik per lopende meter straat

- **welvaart & inkomen:** welvaartsindex, gemiddeld inkomen
- **leeftijd:** gemiddelde leeftijd bewoners
- **gezinsgrootte:** gemiddelde gezinsgrootte

DE TOOLS

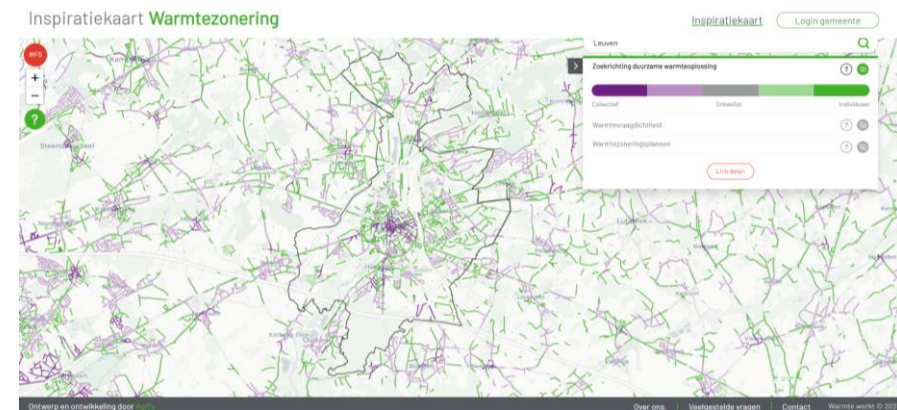
provincies.incijfers.be

apps.energiesparen.be/energiekaart

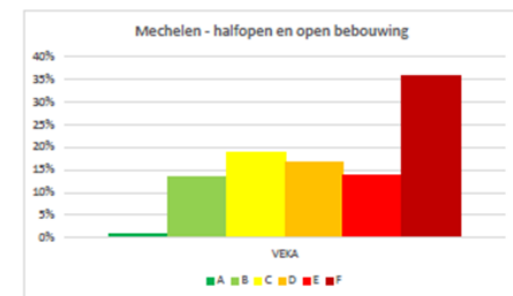
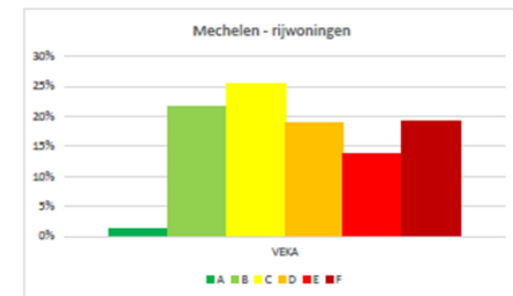
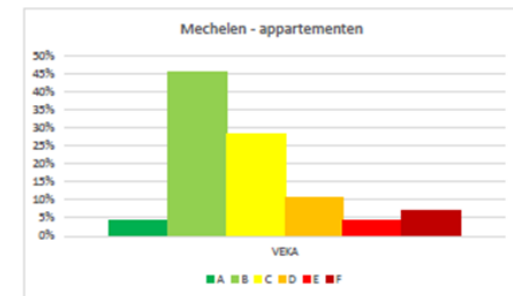
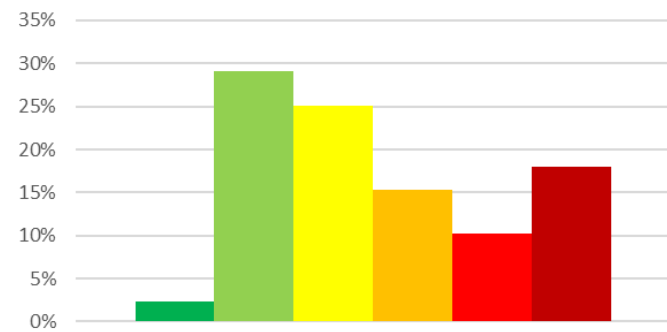
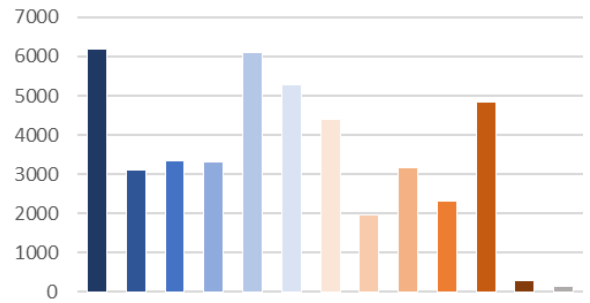
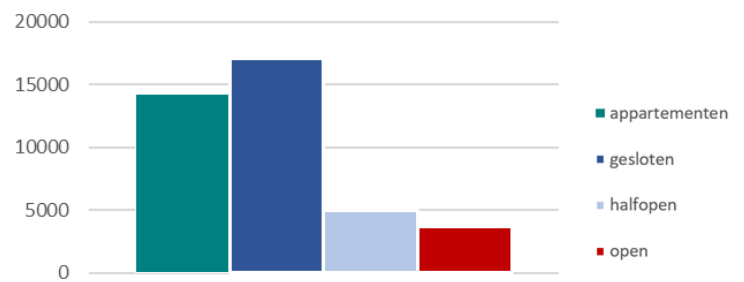
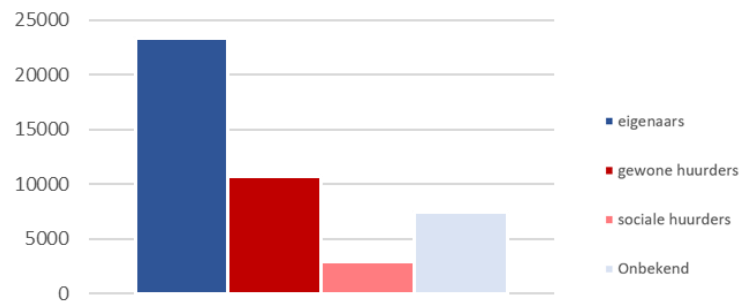

inspiratiekaartrenovatiebeleid.be

inspiratiekaartwarmtezonering.be

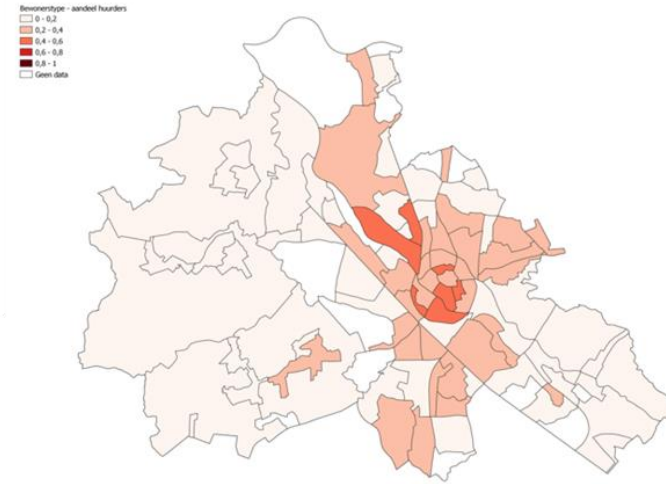
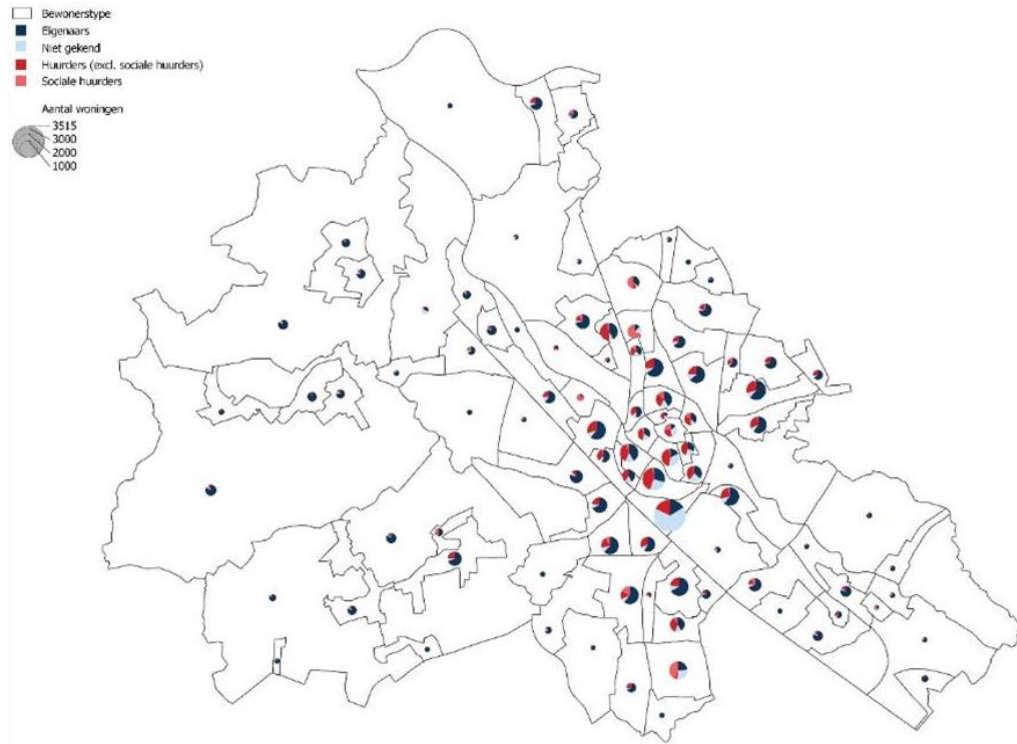
DE SCREENING

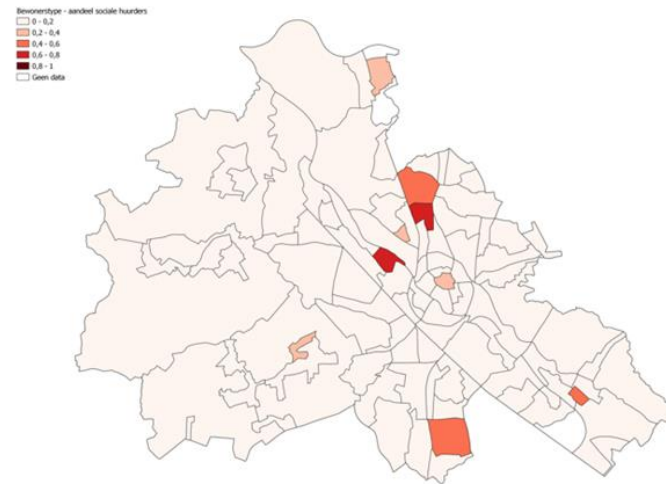
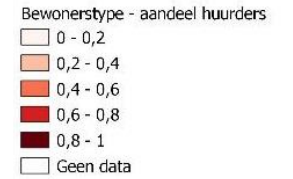
- bijna twee keer meer eengezinswoningen dan appartementen, grotendeels rijhuizen
- twee keer meer eigenaars dan huurders
- 35% historische gebouwen, 24% na 1990
- 30% van de woningen goed geïsoleerd, 30% van de woningen slecht

DE SCREENING

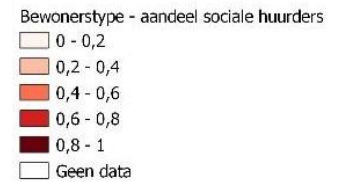
Aandeel huurders (incl. sociale huurders)

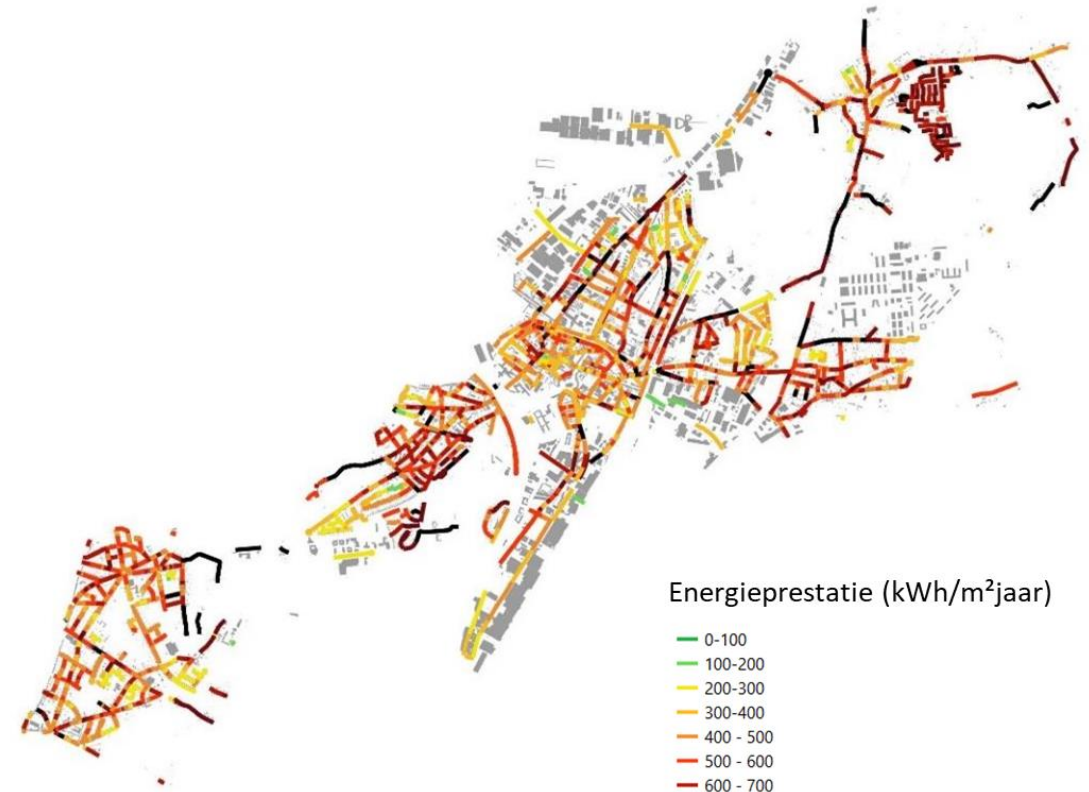
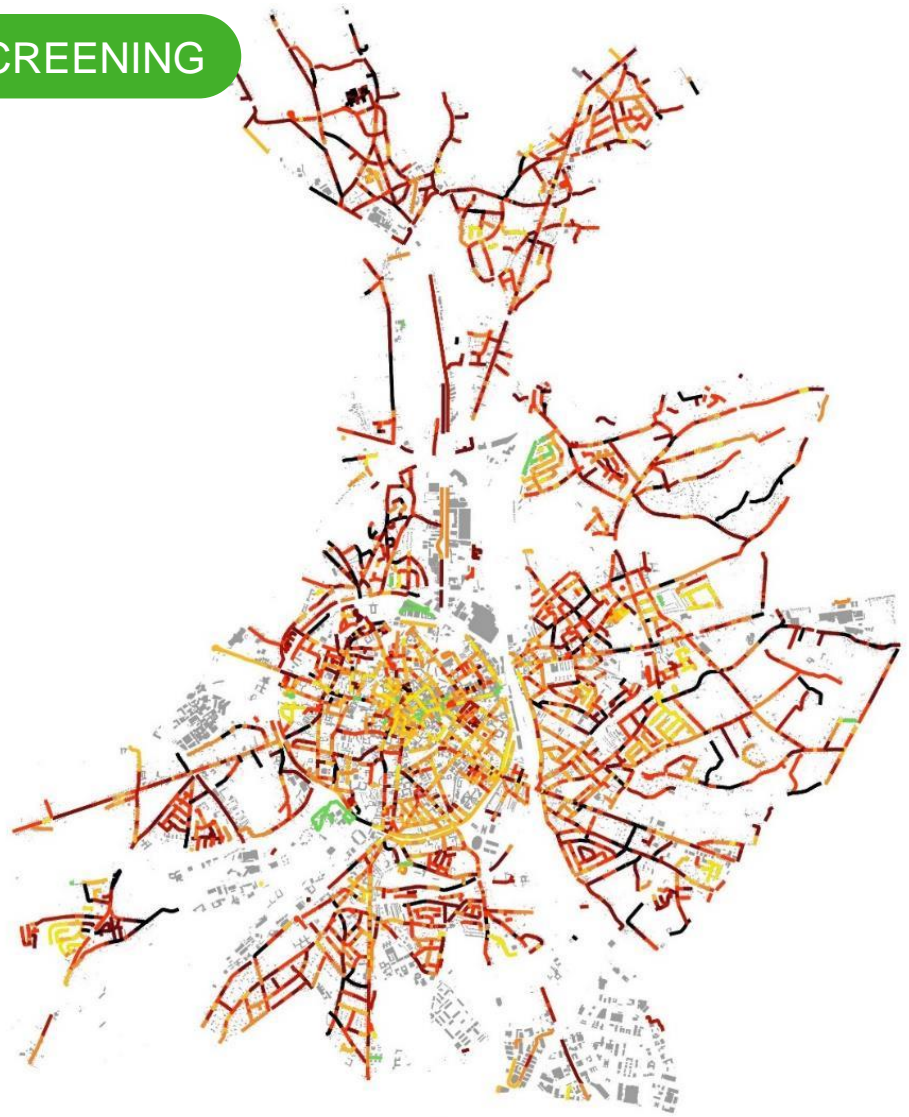
aandeel huurders

aandeel sociale huurders

DE SCREENING

Energieprestatie (kWh/m²jaar)

- 0-100
- 100-200
- 200-300
- 300-400
- 400-500
- 500-600
- 600-700
- 700-800
- 800-900
- 900-3000

DE SCREENING

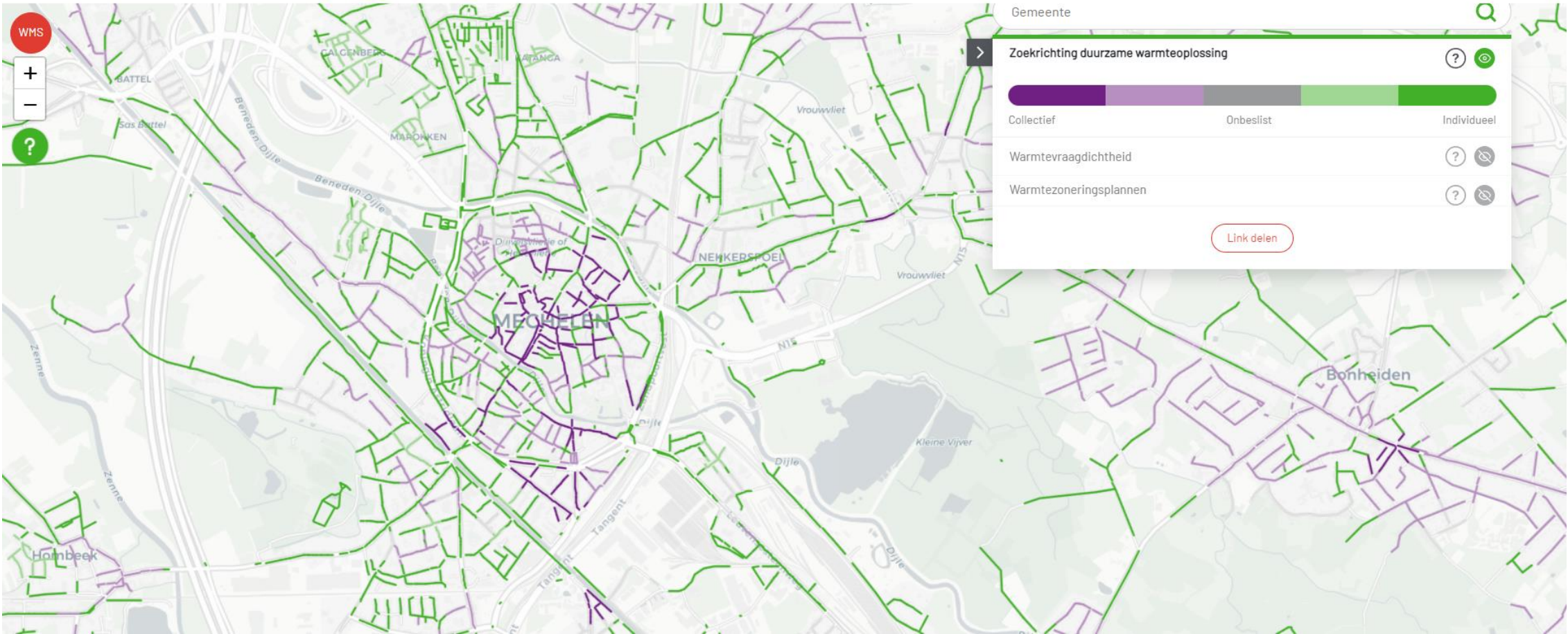
- 0-100
- 100-200
- 200-300
- 300-400
- 400 - 500
- 500 - 600
- 600 - 700
- 700 - 800
- 800 - 900
- 900 - 3000

DE SCREENING

Inspiratiekaart Warmtezonering

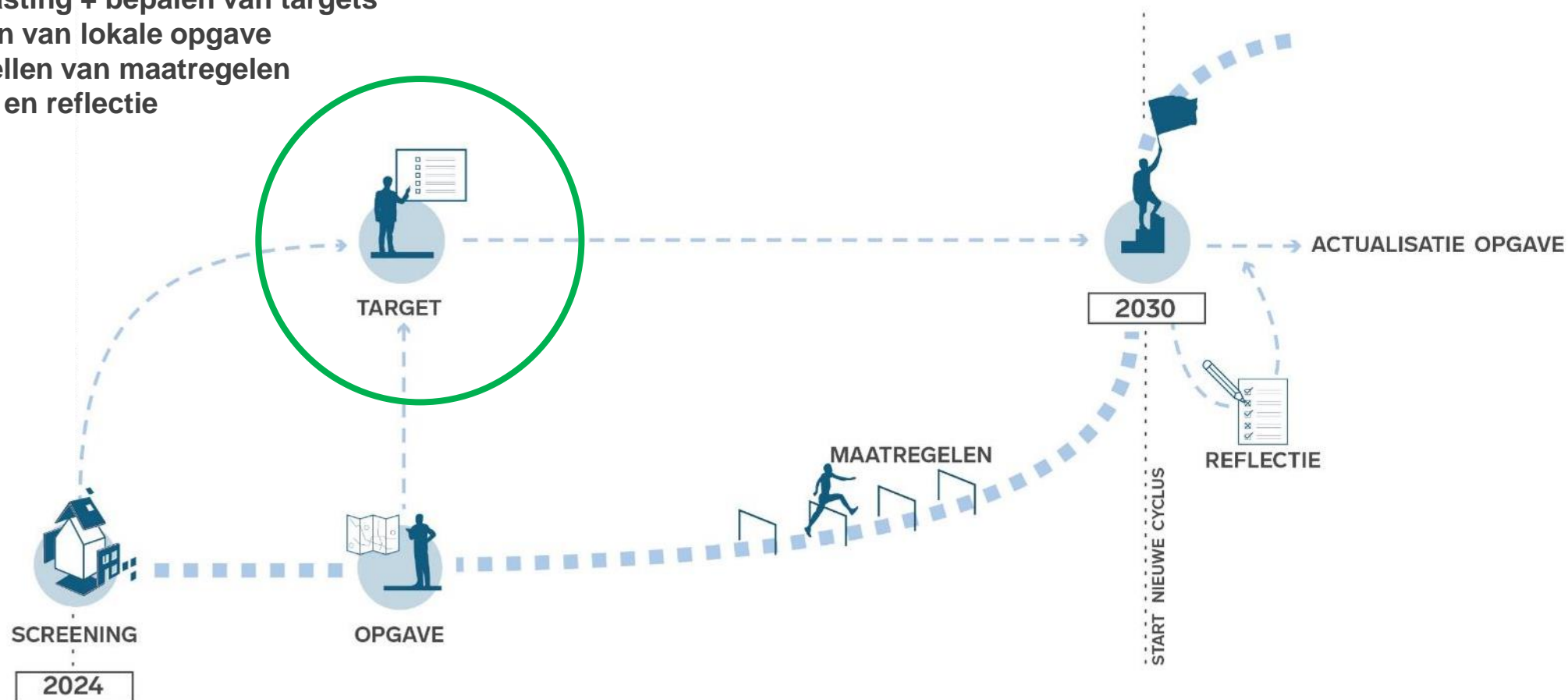
Inspiratiekaart

Login gemeente

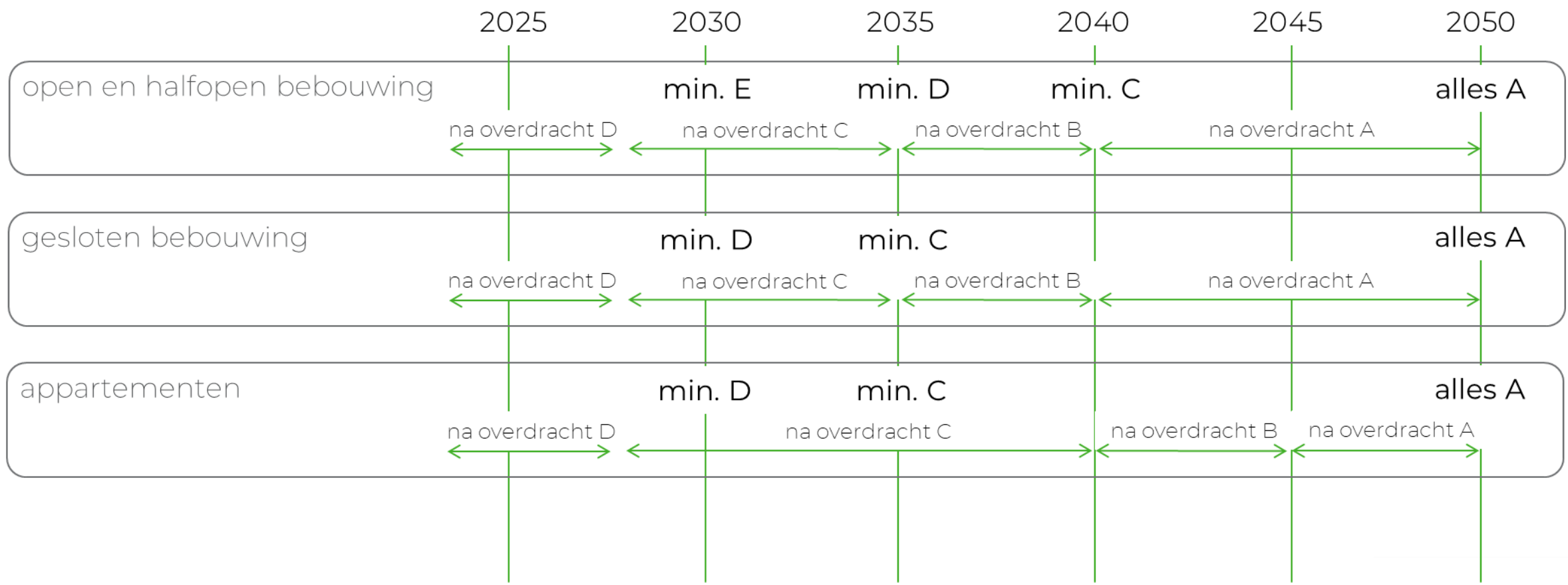
LLRS (Lokale Langetermijn Renovatie Strategie)

- 1 Huidige toestand en wensbeeld
- 2 Backcasting + bepalen van targets
- 3 Bepalen van lokale opgave
- 4 Vaststellen van maatregelen
- 5 Iteratie en reflectie

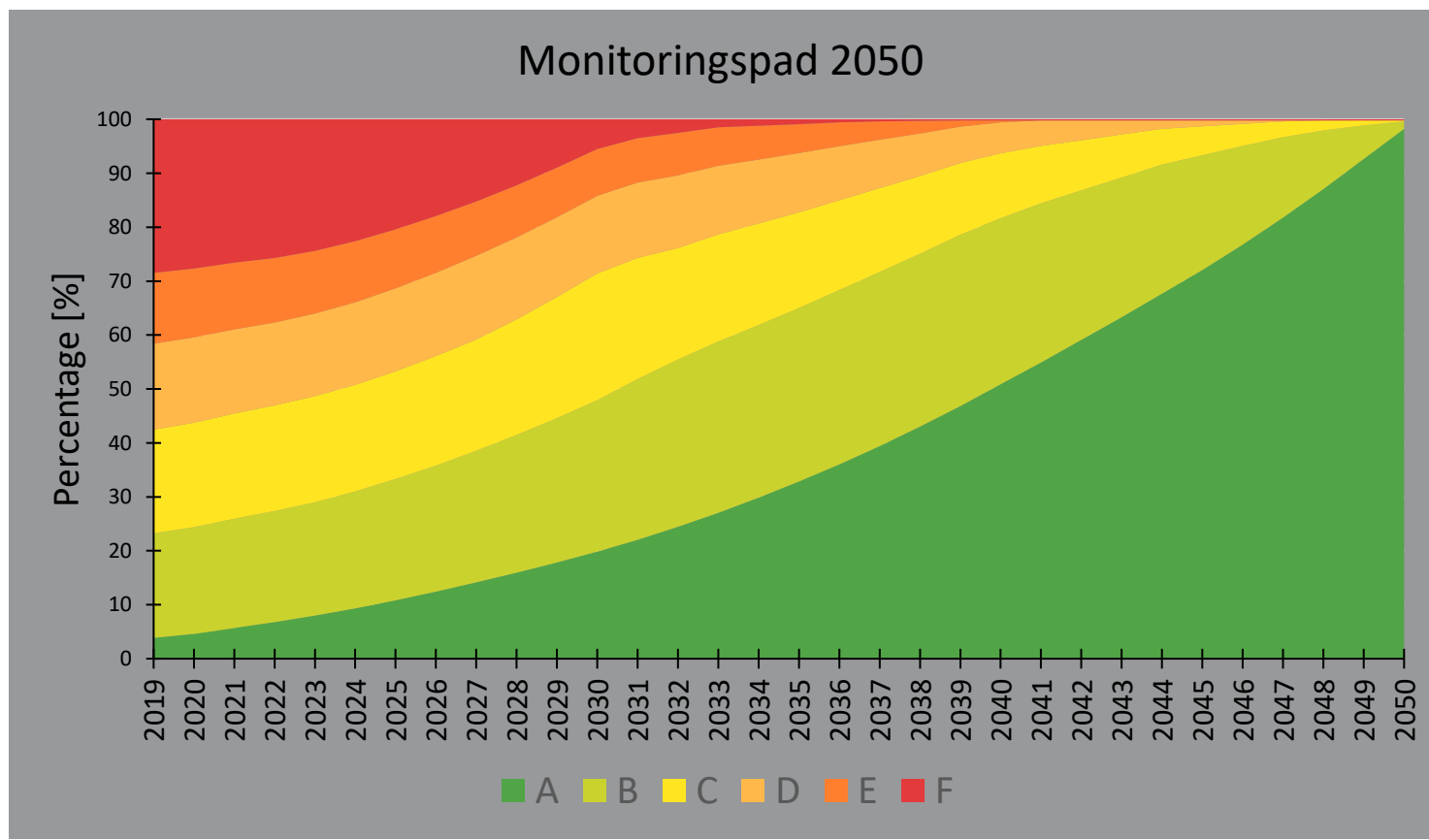
DE TARGETS: BACKCASTING

Toekomstbeeld 2050: algemeen kader Vlaanderen

DE TARGETS: BACKCASTING

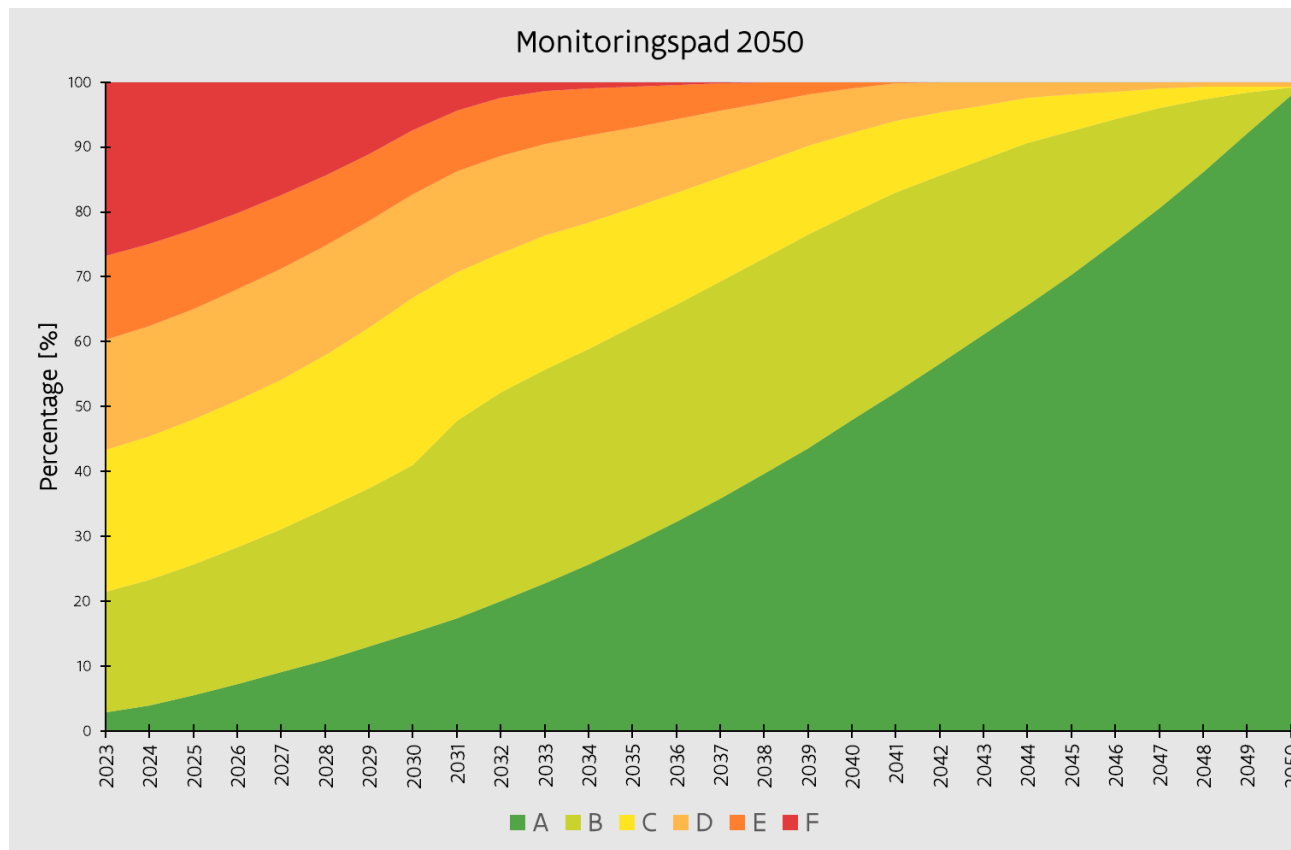
Toekomstbeeld 2050: algemeen kader Vlaanderen

(uit Vlaams Energie- en klimaatplan, versie mei 2023)

DE TARGETS: BACKCASTING

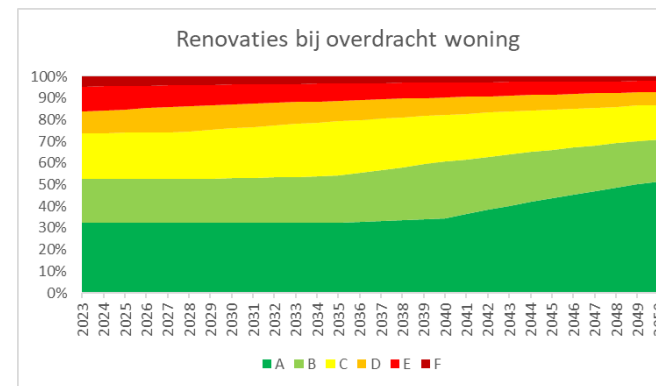
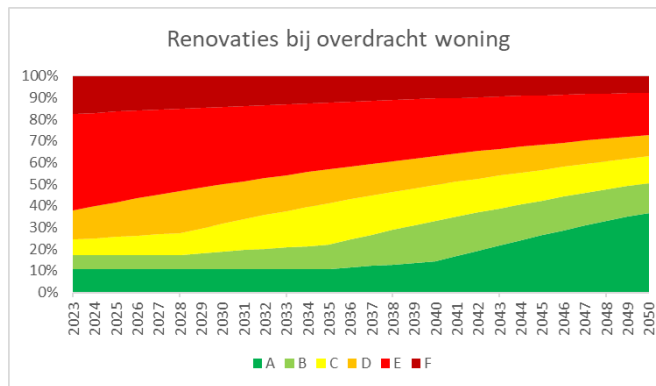
Toekomstbeeld 2050: Gemeente Wevelgem

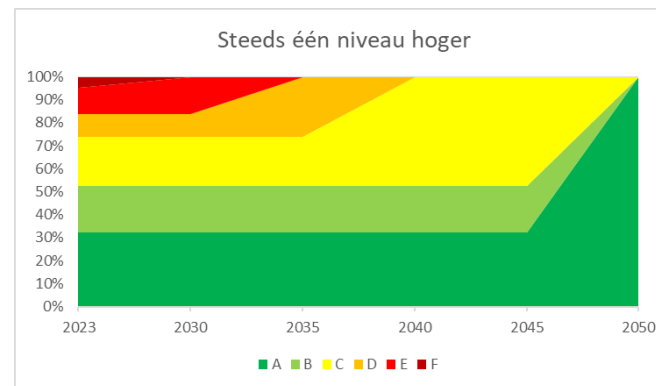
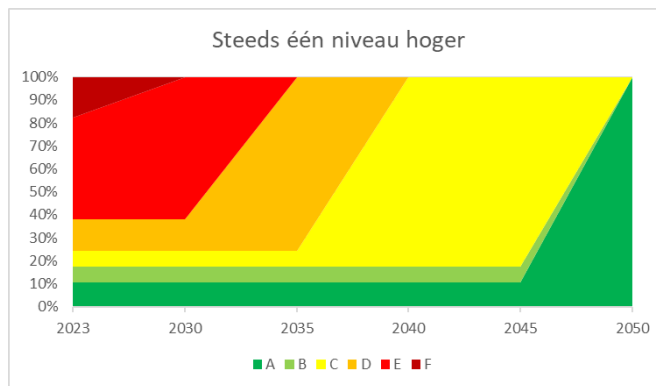
DE TARGETS: BACKCASTING

Toekomstbeeld 2050:
= Keuzes

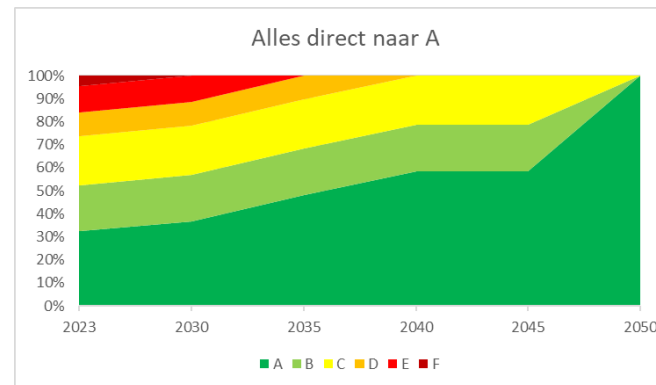
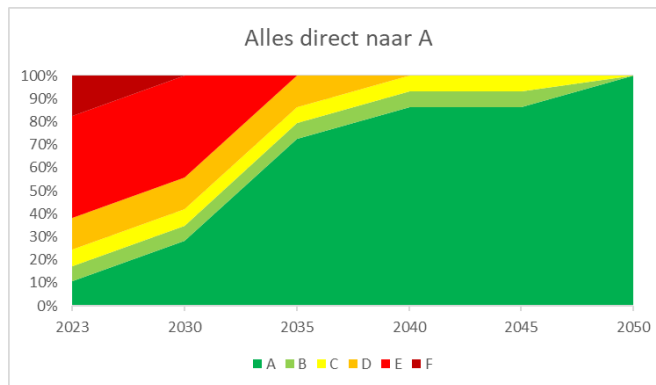
Enkel renovatie bij overdracht woning

Harde doelstellingen voor 'uitdoven' van slechtste woningen, maar weinig ambitieuze renovaties

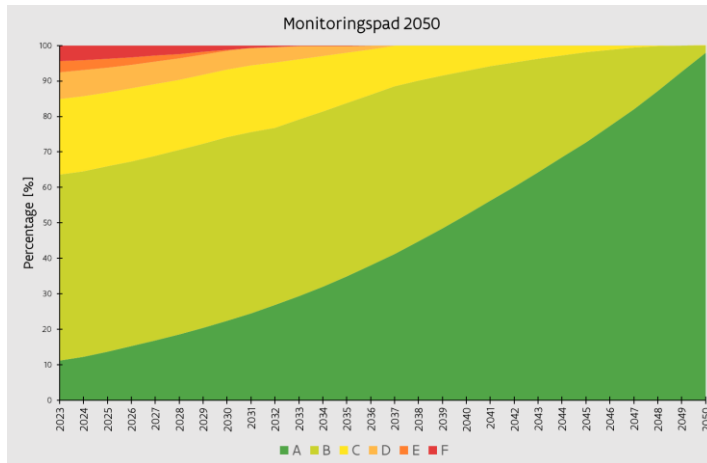

Harde doelstellingen voor 'uitdoven' van slechtste woningen, met heel ambitieuze renovaties

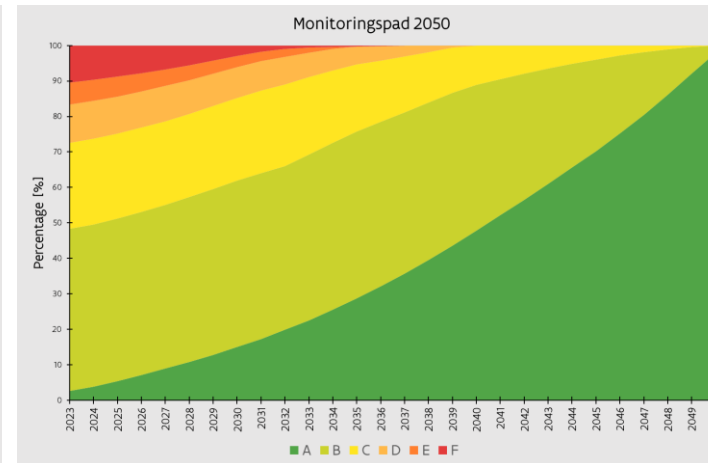

DE TARGETS: BACKCASTING

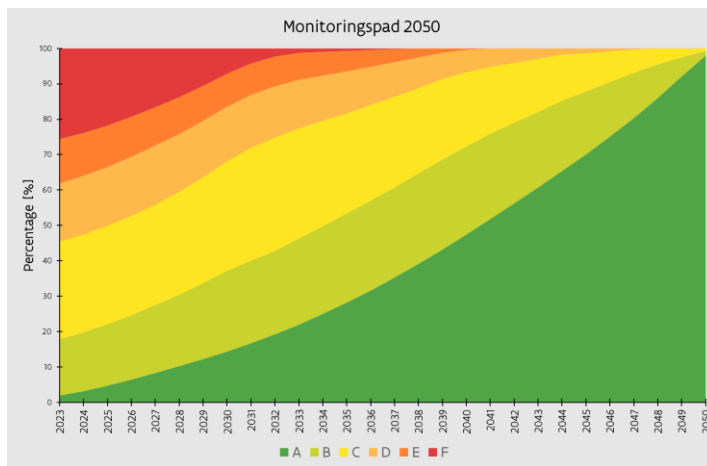
Monitoringpad per bouwtype

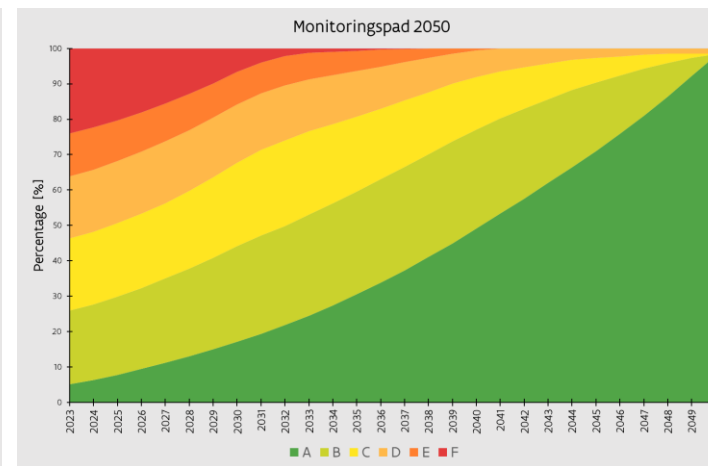
Appartementen

Rijwoningen

Halfopen bebouwing

Open bebouwing

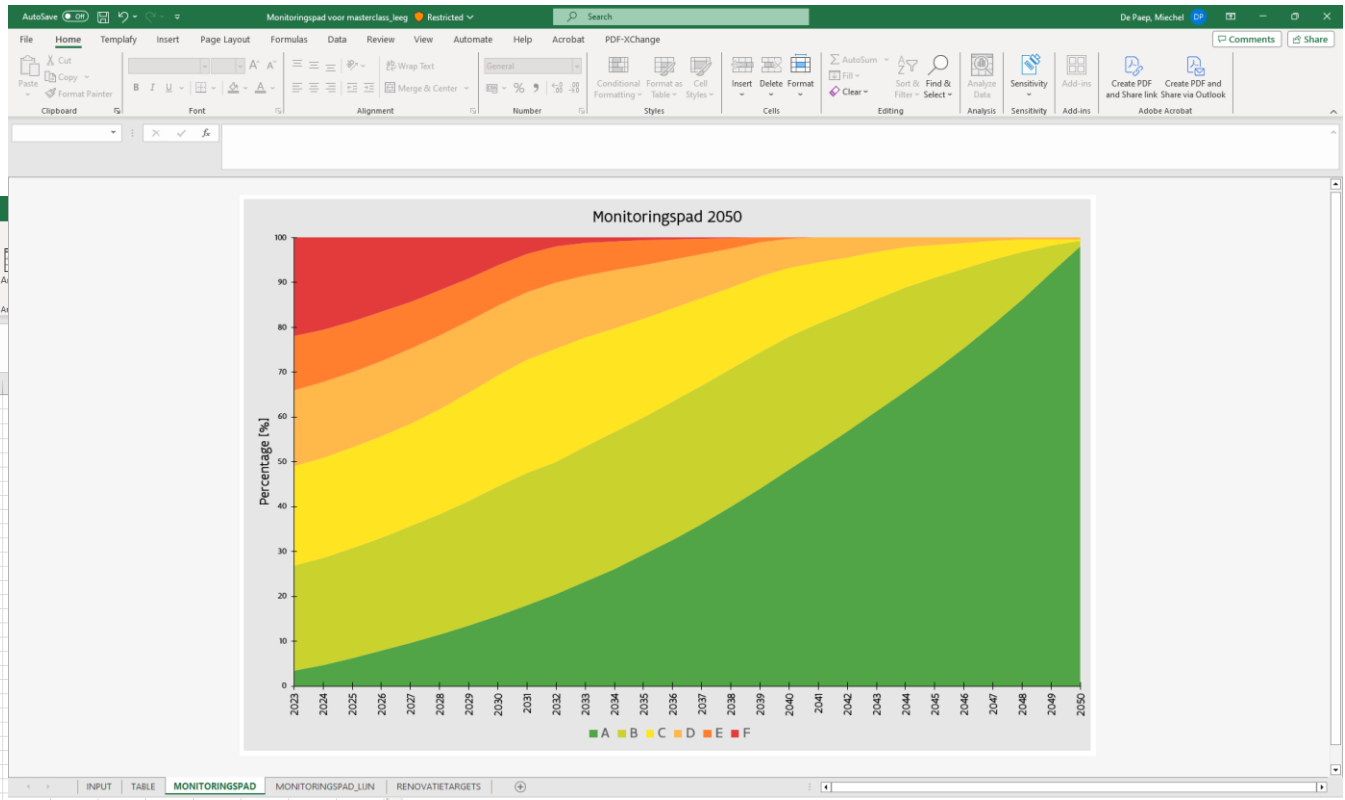
DE TARGETS: BACKCASTING

Zelf uitvoeren...

Monitoringpad voor masterclass_leeg

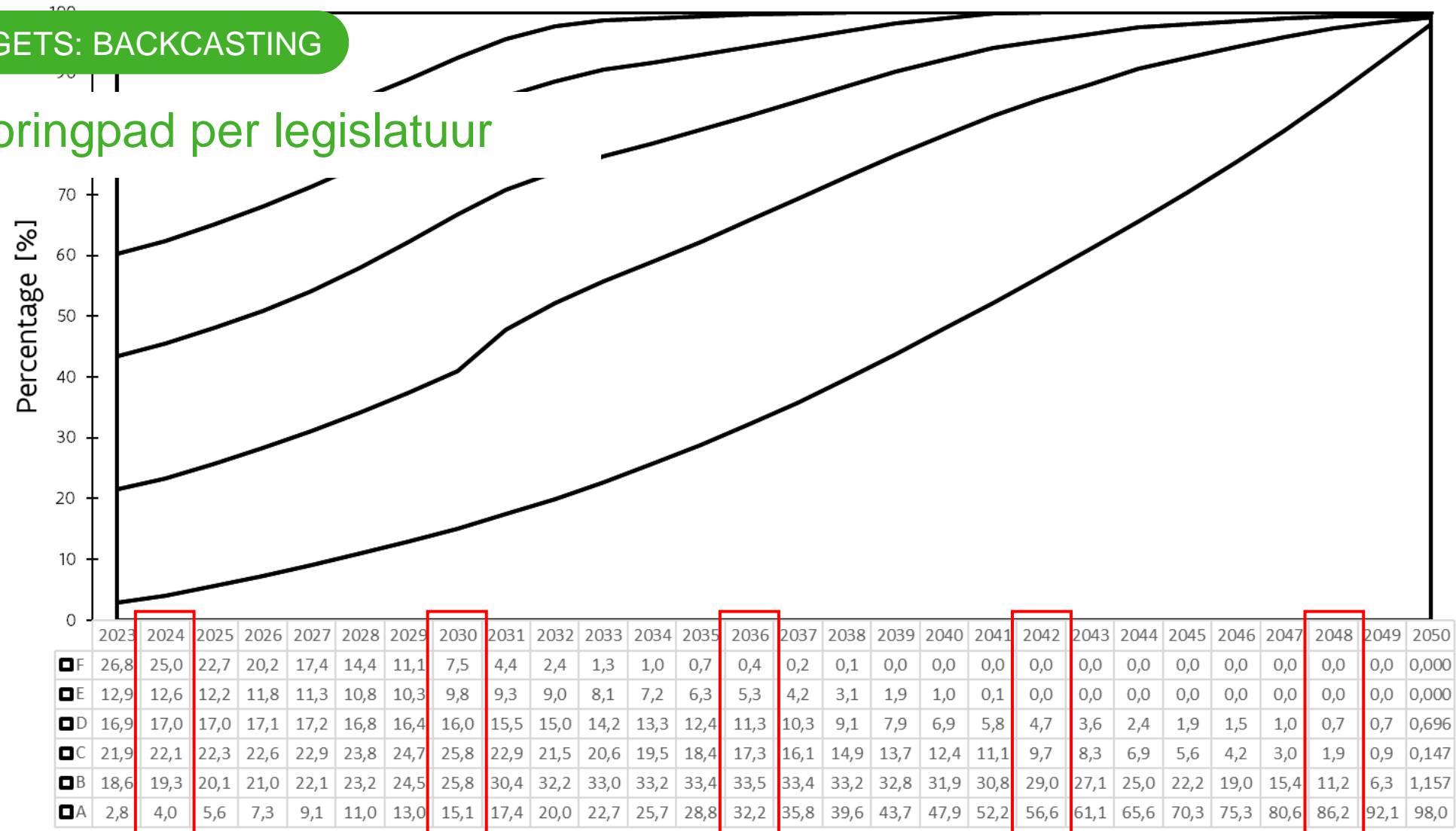
Naam van de gemeente: **Aalst** Gebouwtipe: **Alle woningen**

Bestemming	Woongebouwtype	Energieklasse	Aantal
Appartement	Niet van toepassing	A	310
Appartement	Niet van toepassing	B	2.323
Appartement	Niet van toepassing	C	1.452
Appartement	Niet van toepassing	D	635
Appartement	Niet van toepassing	E	338
Appartement	Niet van toepassing	F	485
Collectief woongebouw	Gesloten bebouwing	B	1
Collectief woongebouw	Gesloten bebouwing	C	21
Collectief woongebouw	Gesloten bebouwing	D	5
Collectief woongebouw	Gesloten bebouwing	E	1
Collectief woongebouw	Gesloten bebouwing	F	4
Collectief woongebouw	Halfopen bebouwing	B	1
Collectief woongebouw	Halfopen bebouwing	C	19
Collectief woongebouw	Halfopen bebouwing	D	1
Collectief woongebouw	Halfopen bebouwing	F	1
Collectief woongebouw	Niet van toepassing	C	8
Collectief woongebouw	Niet van toepassing	D	2
Collectief woongebouw	Niet van toepassing	E	3
Collectief woongebouw	Niet van toepassing	F	4
Eengezinswoning	Gesloten bebouwing	A+	1
Eengezinswoning	Gesloten bebouwing	A	69
Eengezinswoning	Gesloten bebouwing	B	903
Eengezinswoning	Gesloten bebouwing	C	1.134
Eengezinswoning	Gesloten bebouwing	D	956
Eengezinswoning	Gesloten bebouwing	E	687
Eengezinswoning	Gesloten bebouwing	F	1.088
Eengezinswoning	Halfopen bebouwing	A	43
Eengezinswoning	Halfopen bebouwing	B	292
Eengezinswoning	Halfopen bebouwing	C	440
Eengezinswoning	Halfopen bebouwing	D	454
Eengezinswoning	Halfopen bebouwing	E	423
Eengezinswoning	Halfopen bebouwing	F	919
Eengezinswoning	Vrijstaand	A	19
Eengezinswoning	Vrijstaand	B	129
Eengezinswoning	Vrijstaand	C	233
Eengezinswoning	Vrijstaand	D	270
Eengezinswoning	Vrijstaand	E	189
Eengezinswoning	Vrijstaand	F	547

DE TARGETS: BACKCASTING

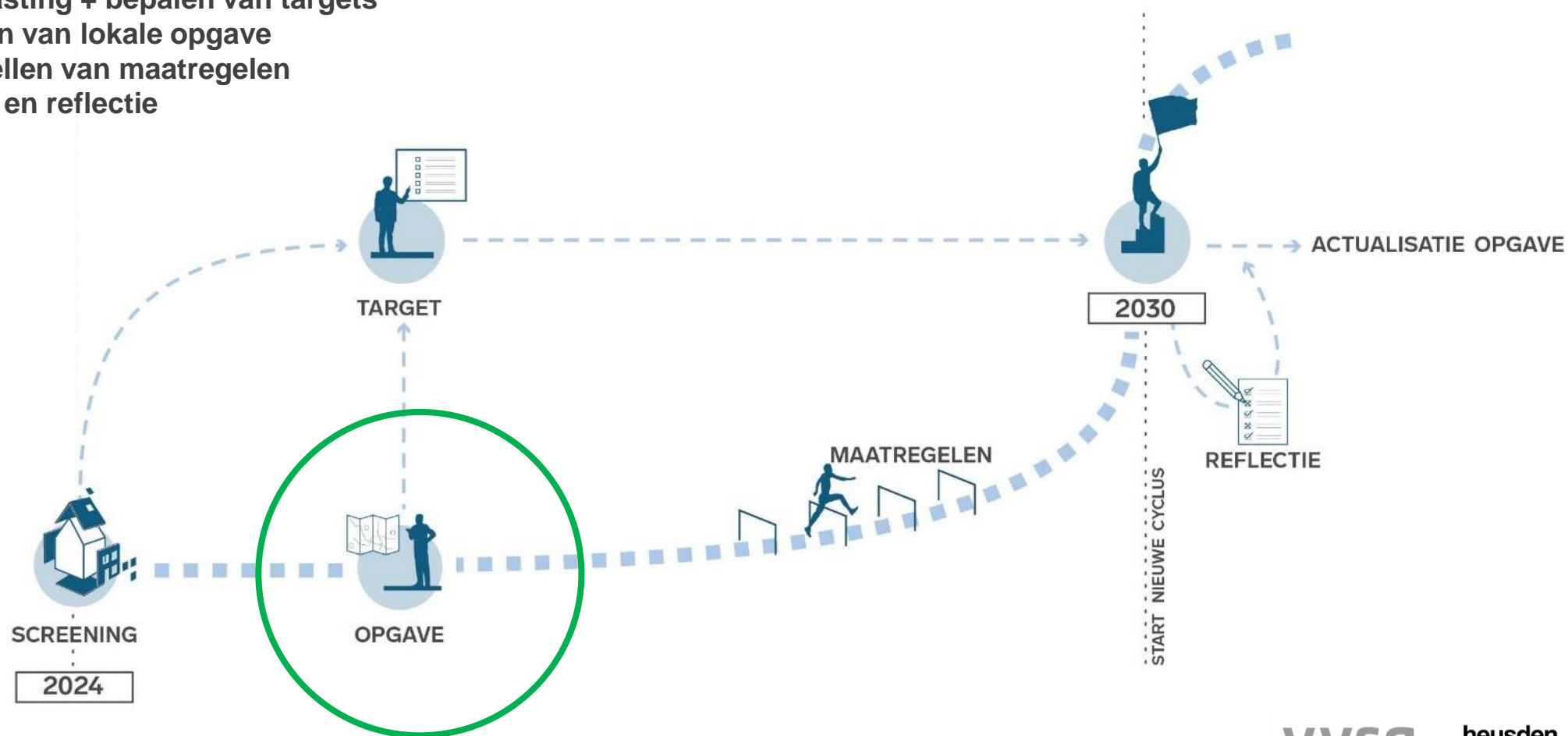
Monitoringpad per legislatuur

■ A ■ B ■ C ■ D ■ E ■ F

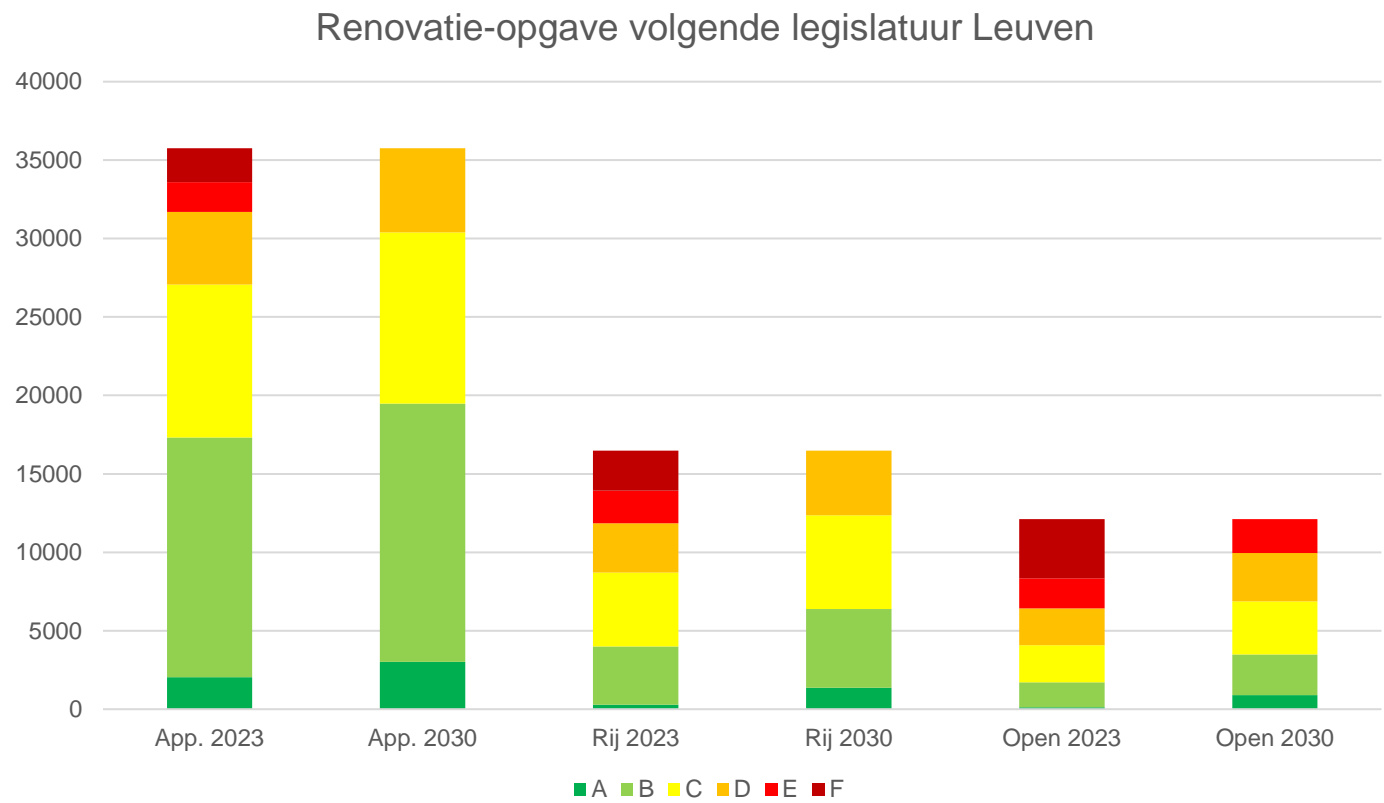
LLRS (Lokale Langetermijn Renovatie Strategie)

- 1 Huidige toestand en wensbeeld
- 2 Backcasting + bepalen van targets
- 3 Bepalen van lokale opgave
- 4 Vaststellen van maatregelen
- 5 Iteratie en reflectie

BEPALEN VAN LOKALE OPGAVES

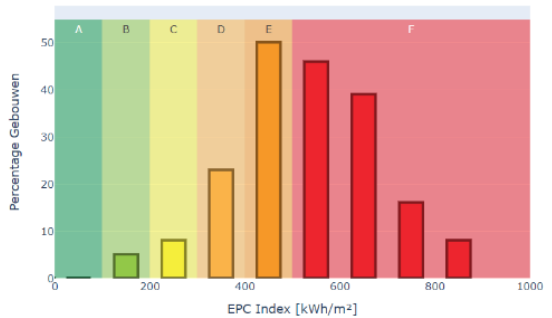
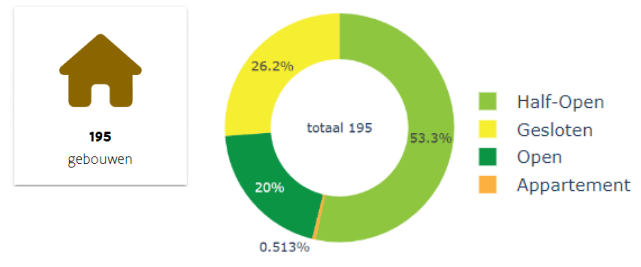
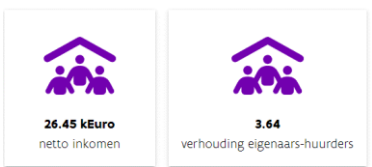
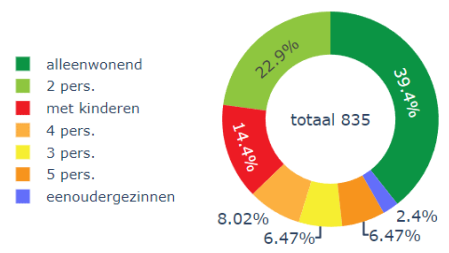
De renovatieopgave voor de volgende legislatuur

- Minimale renovatie-opgave**
- 4064 appartementen (E-F) (11%)
 - 4616 rijwoningen (E-F) (28%)
 - 3770 halfopen/open woningen (F) (29%)

BEPALEN VAN LOKALE OPGAVES

De wijkrenovatietool

92%

0.81 MWh

totaal jaarlijks verbruik

Originele waarde 10.48 MWh

0 kWh

jaarlijkse PV Injectie

38%

1.55 MEuro/jaar

totaal energiekost per jaar

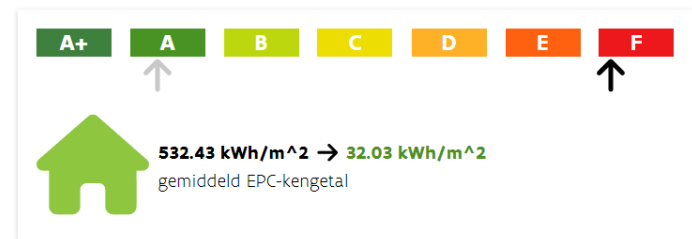
Originele waarde 2.5 MEuro/jaar

75%

2.61 MW

vermogen

Originele waarde 10.8 MW

9.77 %

verhouding subsidie/totale investering

18.16 kEuro

gemiddelde subsidiebedrag

23.02 kEuro

maximale totale subsidiebedrag

202.69 kEuro

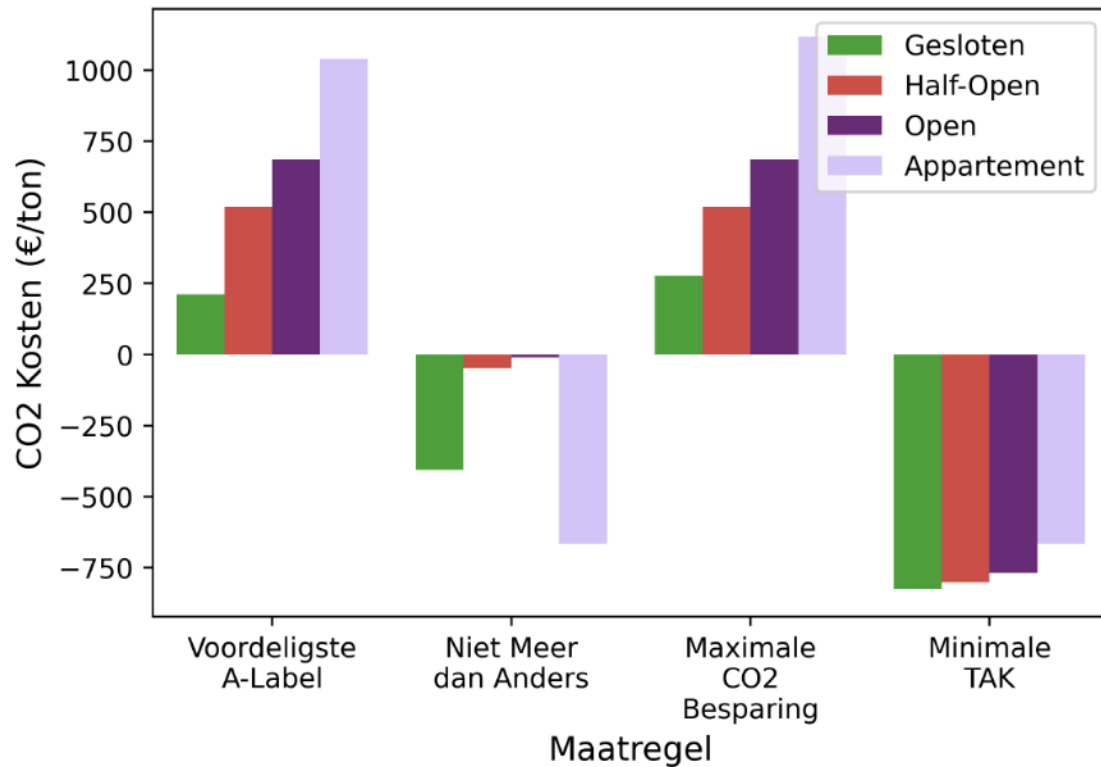
gemiddelde renovatiekost

39.52 MEuro

totale renovatiekost

BEPALEN VAN LOKALE OPGAVES

Algemeen - Haalbaarheid en impact

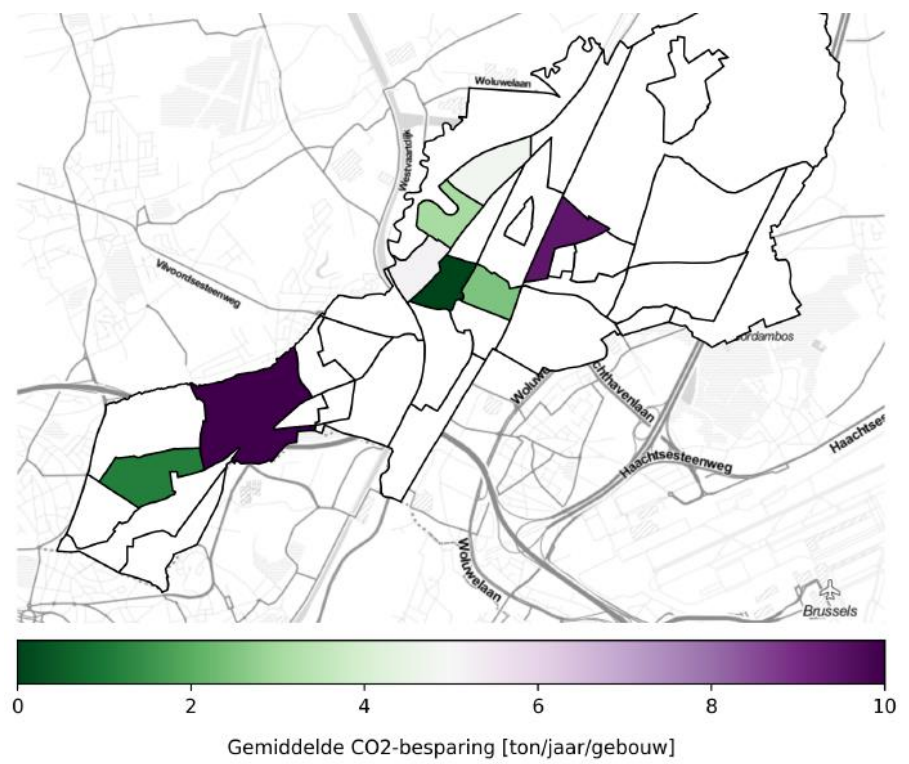
Tabel 1: Samenvatting pakketselectie per gebouwtype voor de vier hoofdrenovatiepistes

Gebouwtype	Scenario (definitie in 3.2)	Pakket (kWh/m ²)	EPC-Score (euro)	Investering (euro/ton)	CO ₂ -Kost	
0	vrijstaand	Meest rendabel A-label	R+M2+D+WP+PVM	120.0	187400.0	690.0
1	vrijstaand	Niet meer dan anders	M1+WP+PVA	240.0	51400.0	-10.0
2	vrijstaand	Maximale CO ₂ -besparing	R+M2+D+WP+PVM	120.0	187400.0	690.0
3	vrijstaand	Minimale TAK	M1+PVA	460.0	25200.0	-770.0
4	half-open	Meest rendabel A-label	R+M2+D+WP+PVM	110.0	136300.0	520.0
5	half-open	Niet meer dan anders	M1+WP+PVA	210.0	35200.0	-50.0
6	half-open	Maximale CO ₂ -besparing	R+M2+D+WP+PVM	110.0	136300.0	520.0
7	half-open	Minimale TAK	M1+PVA	390.0	15200.0	-800.0
8	rijwoning	Meest rendabel A-label	M2+D+WP+PVM	110.0	83500.0	210.0
9	rijwoning	Niet meer dan anders	M2+PVM	250.0	38500.0	-410.0
10	rijwoning	Maximale CO ₂ -besparing	R+M2+D+WP+PVM	90.0	97900.0	280.0
11	rijwoning	Minimale TAK	M1+PVA	320.0	12200.0	-830.0
12	appartement	Meest rendabel A-label	R+M2+D+WP	110.0	447600.0	1040.0
13	appartement	Niet meer dan anders	M1	280.0	15300.0	-660.0
14	appartement	Maximale CO ₂ -besparing	R+M1+D+WP	120.0	476700.0	1120.0
15	appartement	Minimale TAK	M1	280.0	15300.0	-660.0

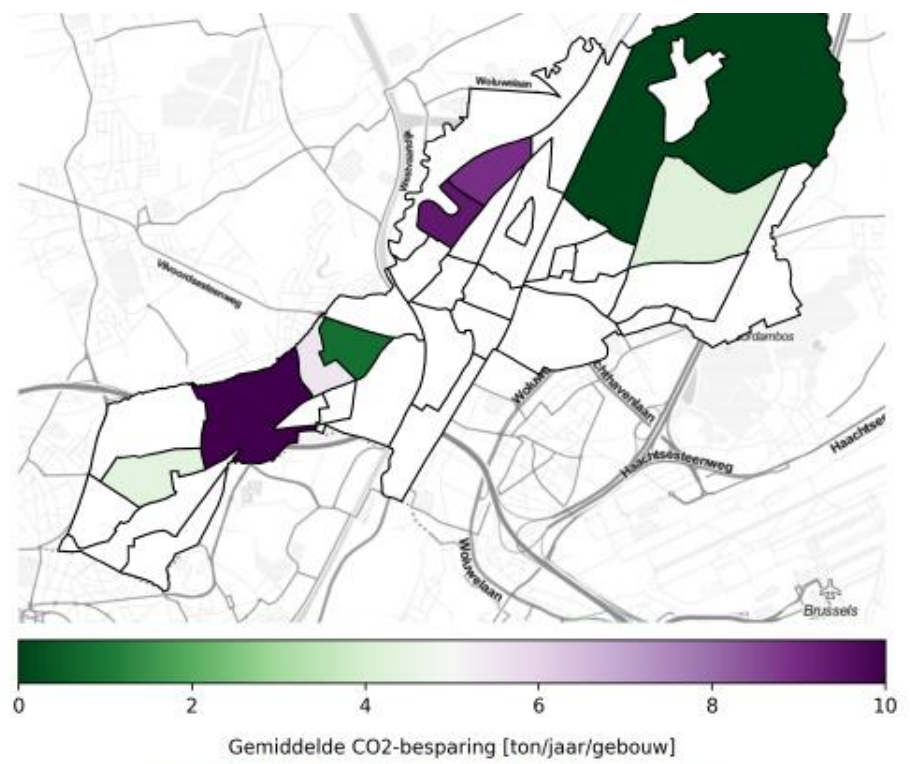
WP warmtepomp, PV fotovoltaïsche panelen (PVA tot A, PVM maximaal), R vervanging ramen, V ventilatiesysteem, M1 spouwmuurisolatie, M2 buitengevelisolatie, D dakisolatie

BEPALEN VAN LOKALE OPGAVES

Gebiedsgericht – via ruimtelijke differentiatie

Figuur 26: Identificatie van kansrijke wijken voor het 'min TAK'-pakket

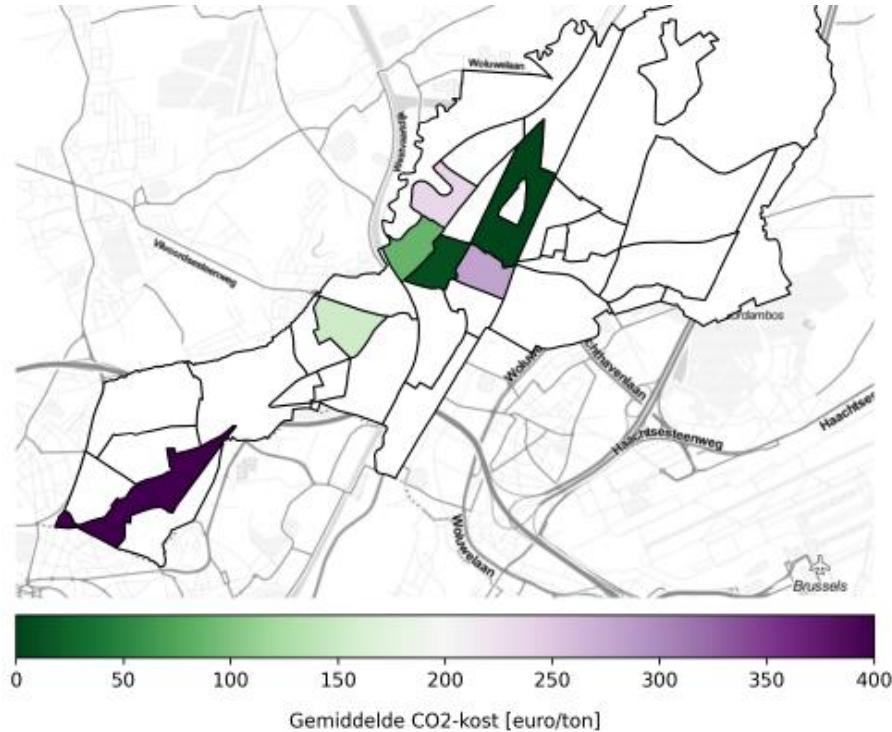
Figuur 27: Identificatie van kansrijke wijken voor het 'Niet-meer-dan-anders'-pakket

Wijken waar het 'laagste kost' scenario de meeste CO2 bespaart

Wijken waar het 'niet meer dan anders' scenario de meeste CO2 bespaart

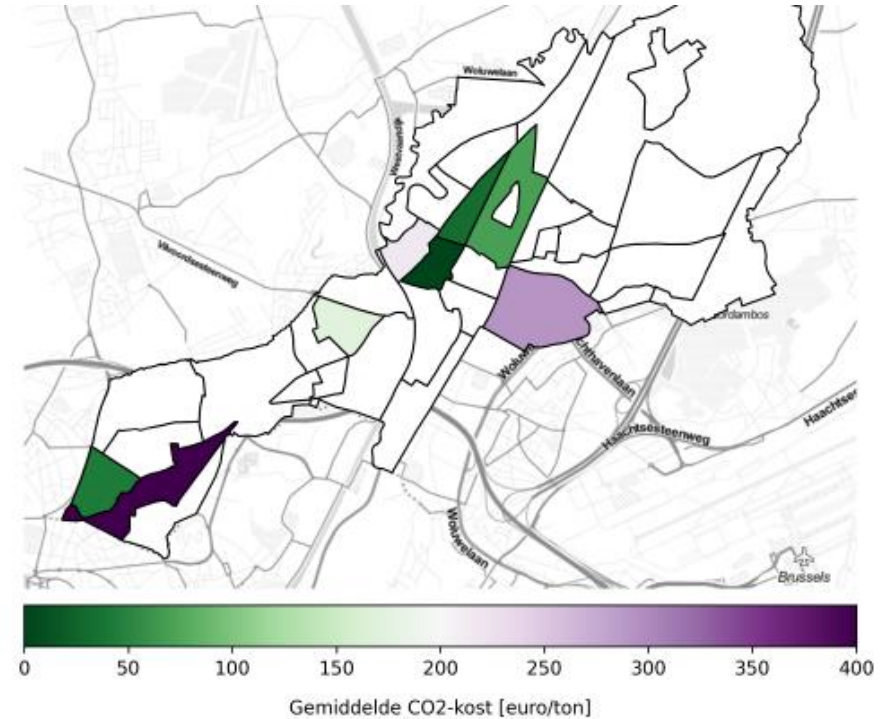
BEPALEN VAN LOKALE OPGAVES

Gebiedsgericht – via ruimtelijke differentiatie

Figuur 28: Identificatie van kansrijke wijken voor het 'Meest rendabele A-label'-pakket

Wijken waar het 'goedkoopste A label' scenario het minste kost

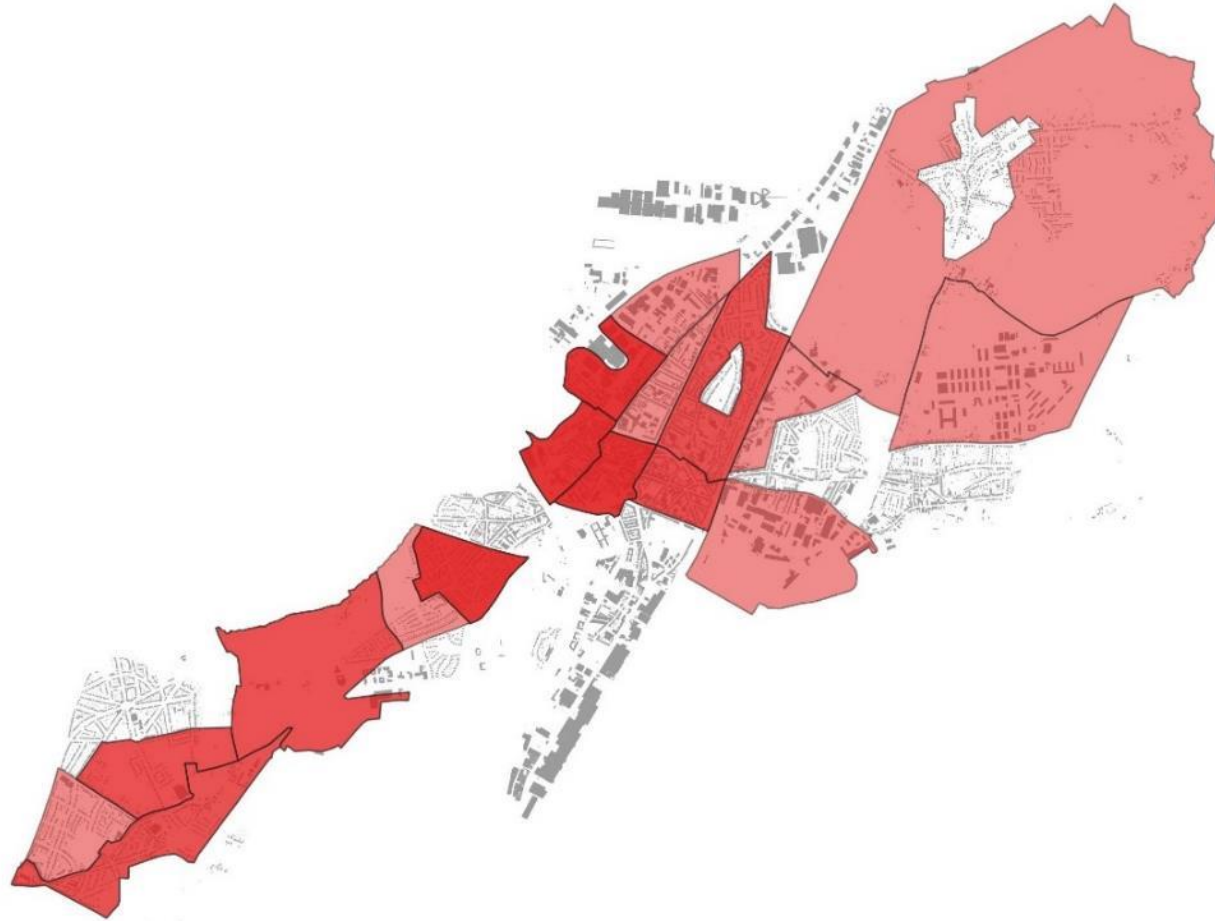

Figuur 29: Identificatie van kansrijke wijken voor het 'Maximale CO₂-besparing'-pakket

Wijken waar het 'maximale CO₂ besparing' scenario het minste kost

BEPALEN VAN LOKALE OPGAVES

Voorbeeld: Vilvoorde

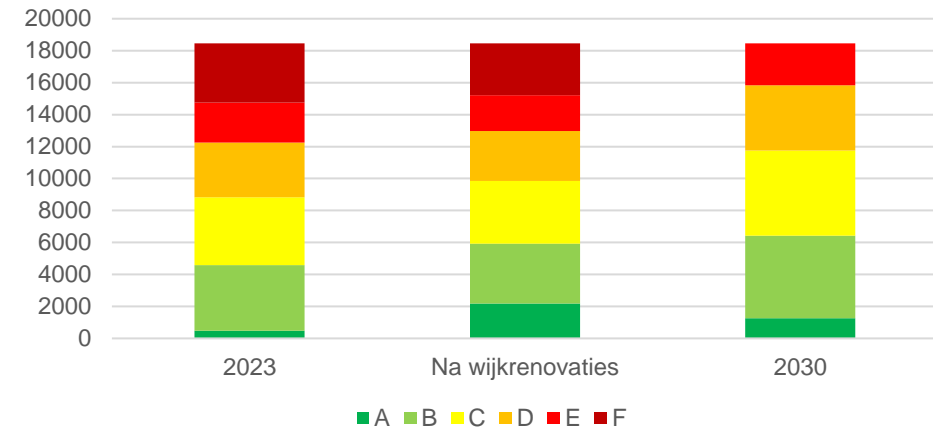

BEPALEN VAN LOKALE OPGAVES

Voorbeeld: Vilvoorde

Impact complete wijkrenovaties
Centrum & Schildersbuurt

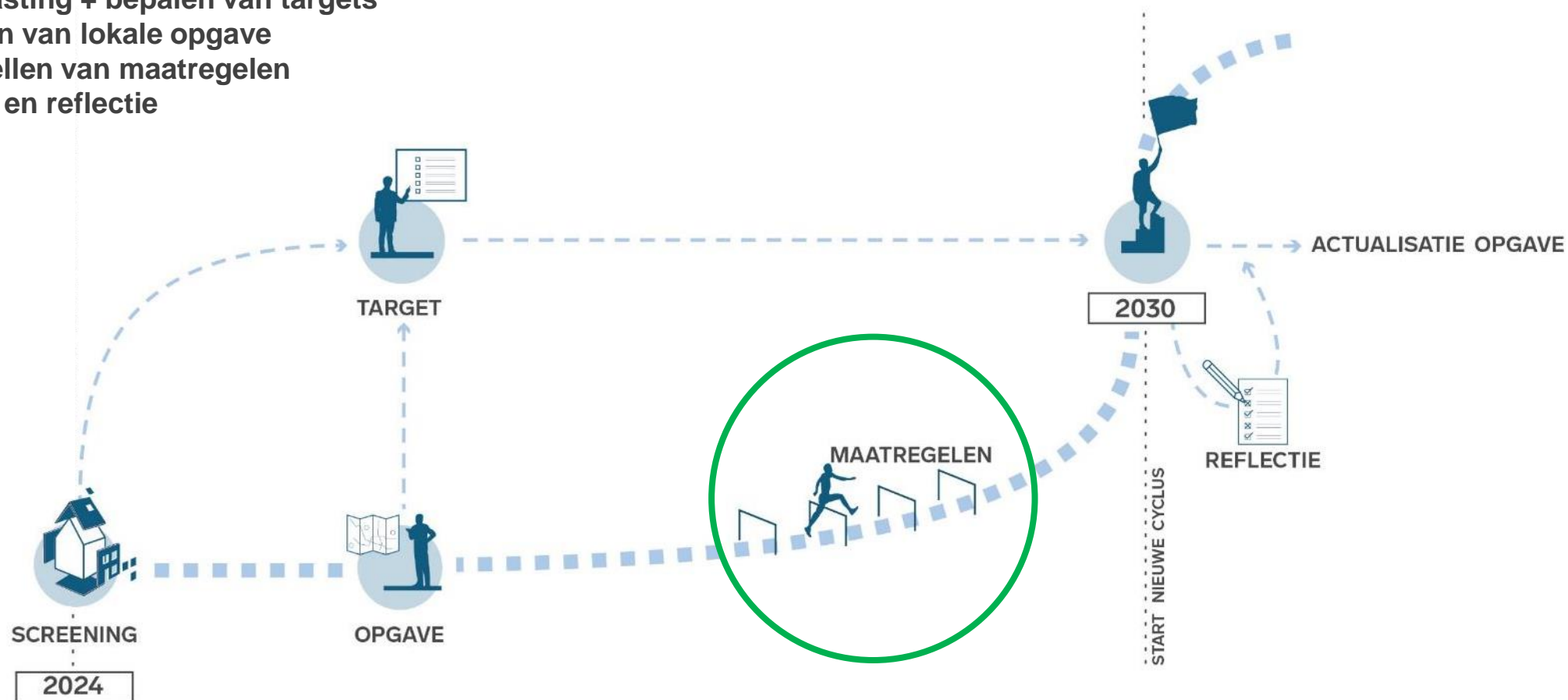

- Label E of F? 76% in Schildersbuurt, 9% in Centrum
- 20% van de opgave voor 2030 qua afname label E & F, maar vooral dankzij Schildersbuurt
- Prioriteit voor Schildersbuurt, niet Centrum

LLRS (Lokale Langetermijn Renovatie Strategie)

- 1 Huidige toestand en wensbeeld
- 2 Backcasting + bepalen van targets
- 3 Bepalen van lokale opgave
- 4 Vaststellen van maatregelen
- 5 Iteratie en reflectie

MAATREGELEN TABEL

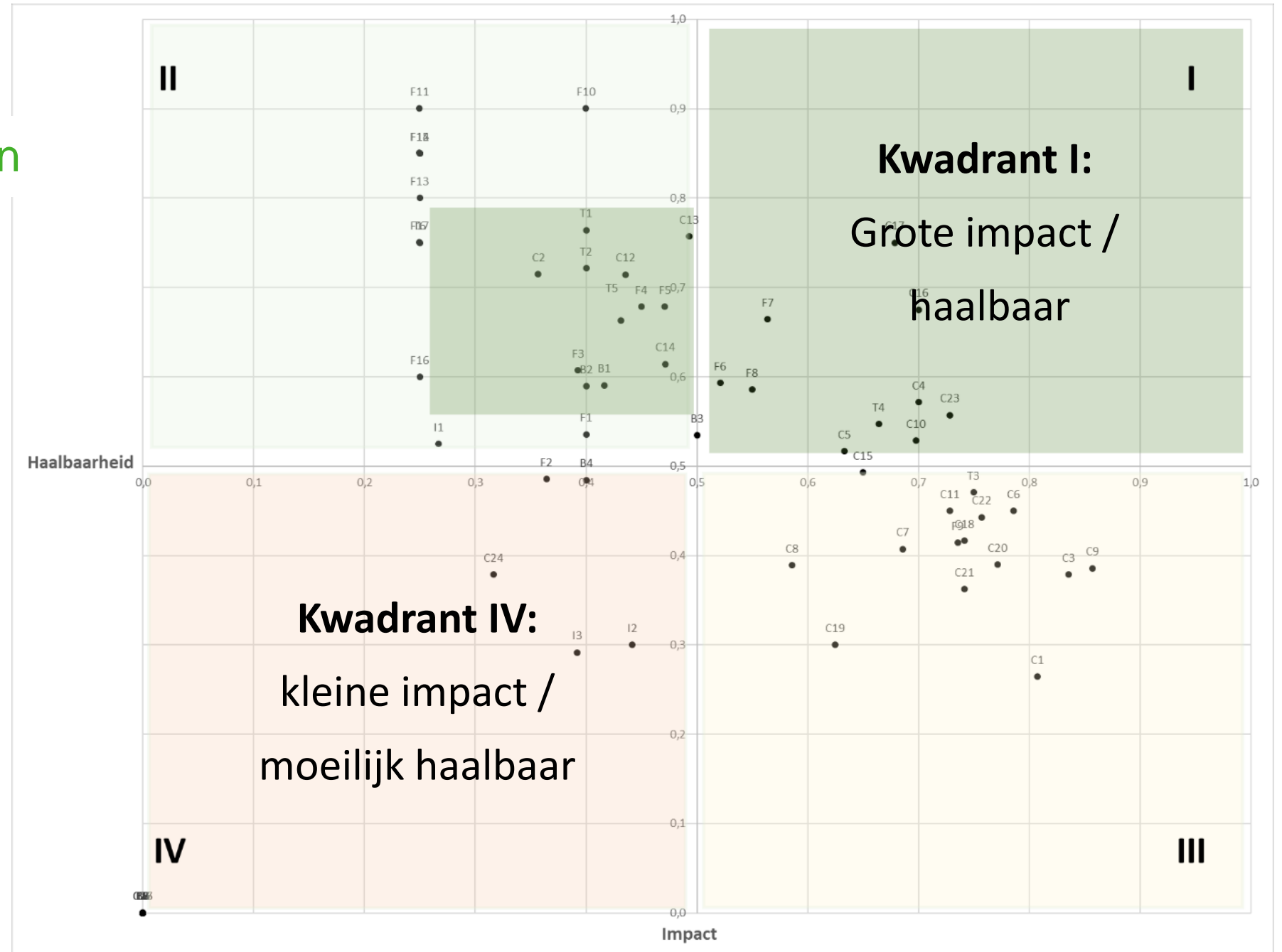
Lokale maatregelen

1. Haalbaarheid?

- Kost voor bestuur
- Inzet personeel
- complexiteit

2. Impact?

- op aantal renovaties
- op aantal diepgaande renovaties
- op drempels verlagen
- op tegengaan energiearmoede

MAATREGELEN

Pakketten en studies (regelgeving en beleid)

1. De private huurmarkt

Opmaak van een stappenplan voor renovaties van woningen in de private huurmarkt

DEEL 2: PRAKTIJEN VAN NADERBIJ BEKEKEN

Antoon Soete, september 2023

Leloutre, Chiara Piccardo, Tleen Van den Broeck

KU LEUVEN HVA

ONDERZOEKINSTITUUT VOOR ARBEID EN SAMENLEVING

HANDLEIDING VOOR DE RENOVATIE VAN EEN APPARTEMENTSgebouw

Antoon Soete, september 2023

LIFE IP CA 2016 BE-REEL!
With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union

MAATREGELEN

Pakketten en studies (regelgeving en beleid)

2. OSS (One-stopshops)

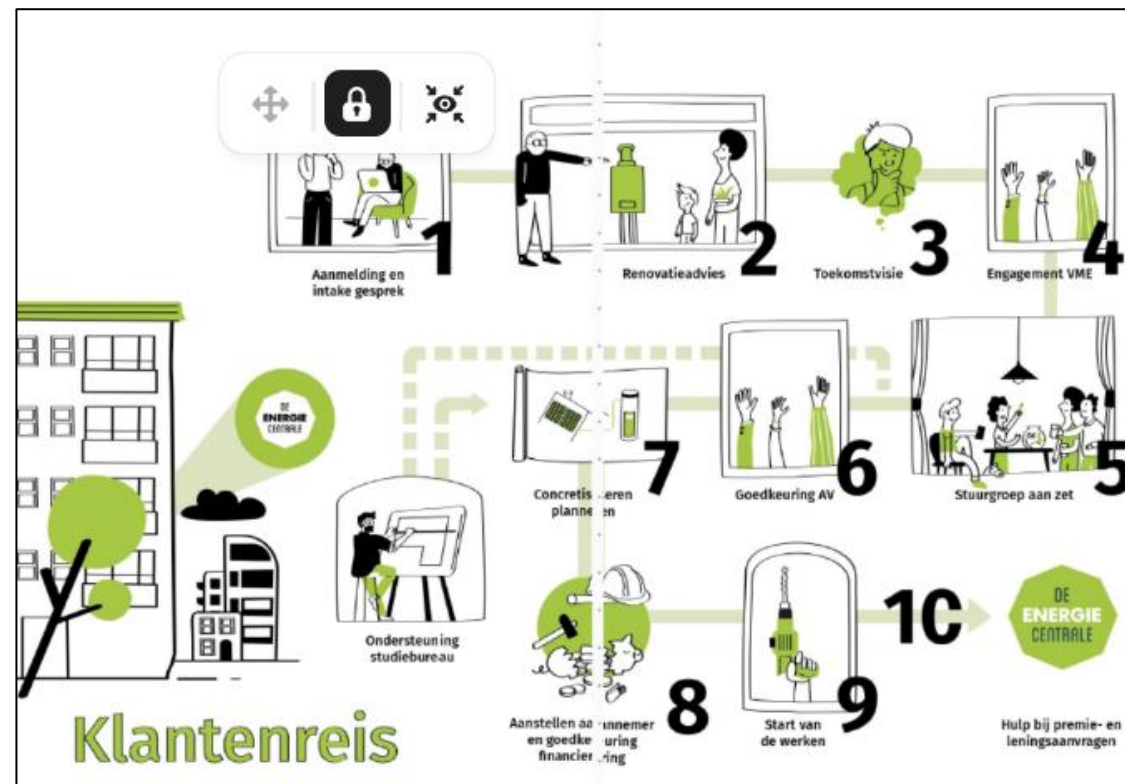
Begeleiding van eigenaars

MAATREGELEN

Pakketten en studies (regelgeving en beleid)

2. OSS (One-stopshops)

Paketten en studies (regelgeving en beleid)

3. Noodkoopfonds

Kwetsbare doelgroepen

Algemene toelichting

Aan de slag met het nieuwe Noodkoopfonds

De energietransitie zal inclusief zijn, of ze zal niet zijn.

Maarten De Cuyper, voorzitter VREG

vmsg

vmsg Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

Draaiboek en bijlagen met dank aan

MECHELEN
VLAAMS-BRABANT

VOORBEELD DRAAIBOEK: WAAROM EN HOE START JE EEN PROJECT NOODKOOPFONDS OP IN JOUW GEMEENTE?

Dit voorbeeld draaiboek biedt een eerste reeks ervaringen vanuit het project Mechele Knap Op (project oproep 2 Noodkoopfonds), de Provincie Vlaams Brabant (o.a. subsidierentite gecombineerd met Noodkoopfonds) en andere trajecten.

Dit voorbeeld is louter ter ondersteuning en inspiratie voor lokale besturen die met Noodkoopfonds aan de slag (willen) gaan.

We willen ook sterke waardering uitdrukken voor de provincie Vlaams-Brabant en Stad Mechele voor het delen van diverse documenten (procedures, hypotheek, maatschappelijke screening, technische woningscreening) vanuit het principe: 'niet iedereen hoeft het warm water uit te vinden'.

Het voorbeeld draaiboek en alle bijlagen worden in dezelfde geest terug ter beschikking gesteld voor alle lokale besturen die in de eigen context en met eigen accenten de werking rond Noodkoopfonds willen versterken en verder uitbouwen.

Alvast veel inspiratie gewenst met dit draaiboek en heel veel succes om een mooi project zoals het Noodkoopfonds op te zetten binnen je gemeente.

"De energietransitie zal inclusief zijn, of ze zal niet zijn"

Maarten De Cuyper, voorzitter VREG
31/1/2023

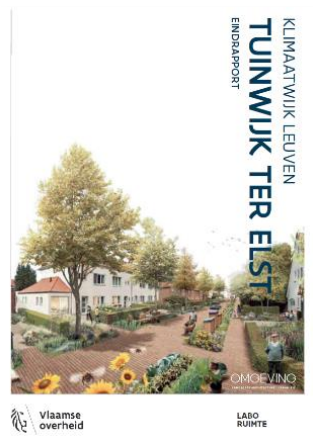
Vlaanderen
is energie en klimaat

VVSG vzw • Blachoffsteilaan 1-8 • 1000 Brussel • T +32 2 211 55 00
BIC GKCCBEBB • IBAN BE10 0910 1156 9604 • RPR Brussel BE 0451 857 573
info@vmsg.be • www.vmsg.be

MAATREGELEN

Paketten en studies (regelgeving en beleid)

4. Gebiedsgerichte maatregelen: wijkrenovatie

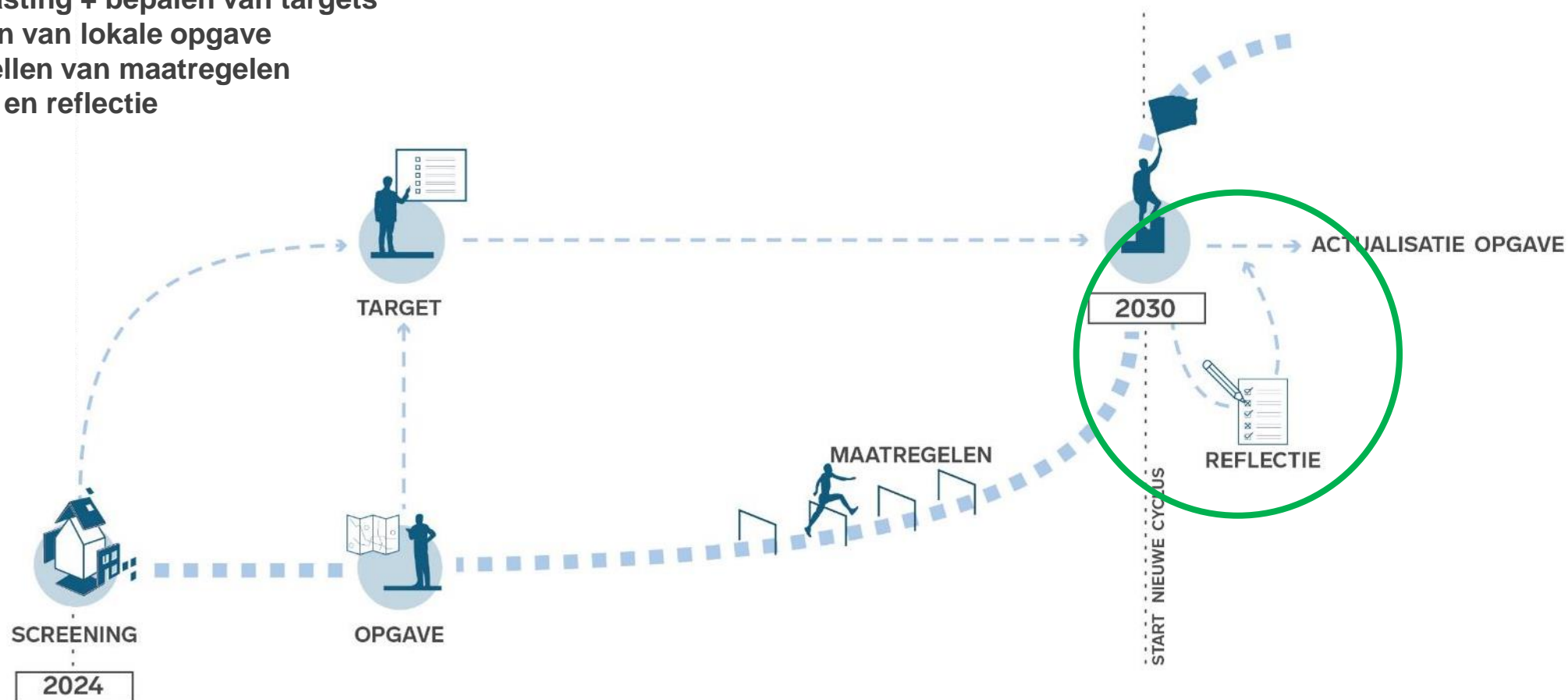
Leertraject Klimaatwijken

100 wijken platform
VVSG heusden zolder

LLRS (Lokale Langetermijn Renovatie Strategie)

- 1 Huidige toestand en wensbeeld
- 2 Backcasting + bepalen van targets
- 3 Bepalen van lokale opgave
- 4 Vaststellen van maatregelen
- 5 Iteratie en reflectie

Overgang cyclus

Naar een renovatiebeleidsplan (per legislatuur)

- Vertaling van de input uit de voorgaande stappen naar doelstellingen en acties/projecten, uitgezet op een tijdslijn + begroot in VTE's en €
- Op basis van de strategische planningsketting: SD > OD > SA > sleutelactiviteiten
 - SD = strategische doelstellingen (overkoepelend)
 - *zie wensbeeld*
 - OD = operationalisering van de strategische doelstelling
 - *bv. renovatietargets naargelang gebouwtype, wijkniveau, doelgroep*
 - SA = vertaling van de operationale doelen in strategische acties (projecten)
 - *bv. werking OSS, aanpassing verordening, noodkoopfonds, wijkrenovatie x, aanpak collectieve renovatie appartementsgebouwen, ...*
 - Sleutelactiviteiten = activiteiten (grote lijnen) om strategische acties te realiseren > basis van later projectplan

MASTERCLASSES

Deelnemers

- 11 centrumsteden
- 5 steden & gemeenten: Geraardsbergen, Wevelgem, Menen, Vilvoorde, Hoogstraten
- 4 intercommunales: Solva, WVI, Stebo, Leiedal
- 1 provincie: Limburg

Opzet

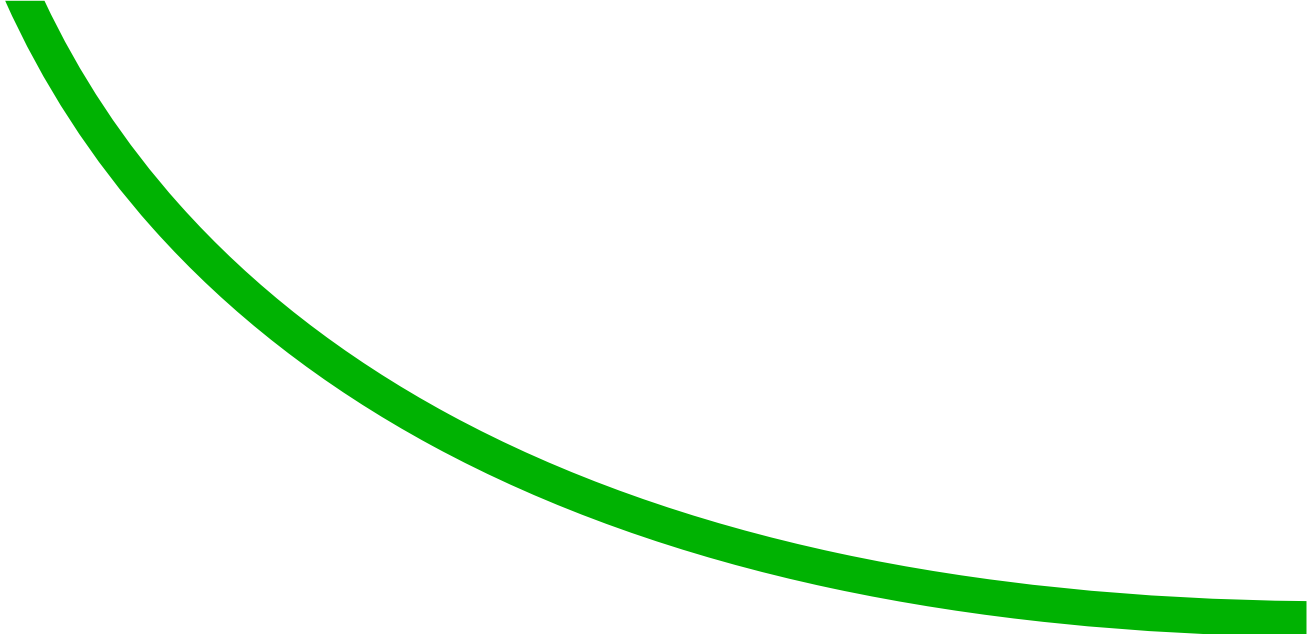
- Leertraject voor steden & gemeenten
- Kennismaking met het stappenplan en tools
- Praktijkgericht & focus op kennisdeling tussen de deelnemers
- In samenwerking Kenniscentrum Vlaamse Steden

- In the making!
- Hands on – type handleiding
- Beschikbaar na de zomer

#VVSGklimaatdag

Bedankt voor je deelname!

Bekijk deze presentatie op [vvsg.be](https://www.vvsg.be)

Michèle Jacobs | Sweco
michele.jacobs@swecobelgium.be
0479 / 26 71 95

Jan Custers | Planrr
jan@planrr.be
0472 / 98 09 37

VVSG

**heusden
zolder**

#VVSGklimaatdag

